

Kokuşmuş düzeniniz yıkılacak!

**SOSYALİZM
KAZANACAK!**

Ocak 2015

İçindekiler

Kokuşmuş düzeniniz yıkılacak! SOSYALİZM KAZANACAK!

Enternasyonal Postacı

3 Yunan Tragedyasında Yeni Perde
V. U. Arslan

18 Dünyanın Olağanüstü 2014 Yılı
Derya Koca

Perspektif

6 2015 Perspektifleri

Güncel

9 2014 Türkiye'si; Açlık, Yolsuzluk,
Cinayet, Zulüm
Serkan Üstün

13 Castro Rejimi ÇKP'nin İzinde
İlerliyor
Çağın Erdinç

SDH'den

16 SDH'den Haberler

Teori

22 Bookchin ve Toplumsal Ekoloji-I
Güneş Gümüş

Tarih

26 Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İşçi,
Grev ve Sendika Yasaları - 2
Engin Kara

Çeviri

30 Lev Troçki, Dökümhaneden Gözaltı
Kampına Çevrilmiş Amherst'te
Unutulmaz Bir Ay Yaşattı

Arka Kapak

32 15'lerin Yolunda Cihan Komünizmi
Davamız Sürüyor!
Demet Koca

İlkelerimiz

Tek Yol Sürekli Devrim

İşsizlik, açlık, yoksulluk, savaşlar, doğanın tahribatı, yabancılaşma ve toplumsal çürümenin tek sorumlusu kapitalizmdir. Bu yüzden de insanlığın kurtuluşu kapitalizmin tarihin çöp tenekesine gönderilmesiyle gerçekleşecektir. Kapitalizmin alternatifi proleter devrim ve sosyalizmdir. Kapitalist sömürüye karşı harekete geçen devrimci işçi hareketi, burjuva düzenden tam kopuş olmadan kurtuluşun olmayacağını bilerek kapitalist düzeni yıkana kadar durmamalı ve gerçekleştireceği işçi ihtilalini dünyaya yaymaya çalışmalıdır. İlerici burjuvazi, ileri demokratik bir düzen, demokratik devrim, bağımsızlıkçılık vb. politikalar işçi sınıfını proleter devrim yolundan uzak tutmanın araçlarıdır.

Yurtseverlik Değil Enternasyonalizm

Küresel bir sistem olan kapitalizmden kurtulabilmek için işçi sınıfının uluslararası birliği zorunludur. İşçi sınıfını ulusal temellerde bölen ve sınıfsal ayrımları perdeleyen yurtseverlik ideolojisi burjuvazinin en büyük silahlarından birisidir. Bu nedenle Marks bütün dünyanın işçileri birleşin çağrısını yükseltmiştir. Ancak, proleterya enternasyonalizmi bir dünya partisi olarak Enternasyonal hedefine bağlanmıyorsa, dünyadaki komünist güçlerle gerçek bir birliğe hizmet etmiyorsa soyut bir ilke olarak gerçek anlamını yitirecektir.

Ezilenlerin Kürsüsüyüz

Devrimciler, insanların kimliklerinden ötürü ezilmelerine karşı çıkarlar. Ezilenlerin ezenlere karşı mücadelesi her daim meşru ve ilericidir. Kadınların ve LGBT bireylerin ezilmeleri konusunda işçi sınıfı içerisinde ileri bir bilinç yaratılması oldukça önemlidir. Ulusal sorunda temel yaklaşımımız ezilen ulusların kendi kaderini tayin hakkı ve Kürt halkının ulusal sorundaki taleplerinin desteklenmesidir. Diğer taraftan Marksistler ezilenlerin esas kurtuluşunun ancak ve ancak proleter devrimle geleceğinin de altını çizerek. Ezilenlerin mücadelesi desteklenirken Marksistlerin politik bağımsızlıklarını korumaları büyük önem taşımaktadır.

Bolşevizm

İşçi sınıfının kapitalizme karşı girişeceği mücadelelerin başarıya ulaşması için devrimci işçilerden oluşan bir devrimci partiye ihtiyaç vardır. Devrimci partinin liderliği olmaksızın işçi sınıfı yenilmeye mahkumdur. İşçi sınıfının önderlik krizi içerisinde olması, kapitalizmin hala ayakta olmasının temel nedenidir. Bu krizin aşılması bir inşa sürecini gerekli kılmaktadır. Bolşevik geleneğin inşası gerçekleşmeden proleter devrim ve iktidar perspektifi hoş bir halden öteye geçemez.

BÜROLARIMIZ

Ankara Bayındır-2 Sok. No:45/7 Kızılay Tel: 0537 734 7270	İstanbul İstiklal Caddesi Sadri Alışık Sk. No:45/2 Beyoğlu Tel: 0543 337 3671
Antalya Adnan Menderes Bulvarı 468. Sok. Bekir Turgay İş Merkezi Kat:3 No:308 Tel: 0544 359 4100	Trabzon Razi Aksu İşhanı (KESK Binası) Kat:4 No:30 Meydan Tel: 0532 792 7171

Marksist Bakış - Aylık Politik Dergi - Yıl:11 - Sayı:45 - Ocak 2015

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Şensöz Yayın İdare Adresi: Bayındır-2 Sok. No:45/7 Kızılay/ANKARA Tel: 03124809560

Baskı: Yön Matbaacılık - Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi B Blok 1.Kat No:366 Topkapı/İSTANBUL Tel: 02125446634

Yayın Türü: Yaygın süreli, aylık

YUNAN TRAGEDYASINDA YENİ PERDE

V. U. Arslan

Yunanistan aralık ayında bir genel grev, öğrencilerin üniversite işgalleri ve Alexis'in ölüm yıldönümündeki büyük eylemlere tanıklık etti. Şimdiyse politik düzen bir krizle daha karşı karşıya.

Yunanistan'daki sosyal yıkım hükümeti (Yeni Demokrasi-PASOK ittifakı), yeni cumhurbaşkanının (daha çok sembolik bir makam) seçilememesi yüzünden iktidardan düşmüş durumda. Ülke 25 Ocak'ta erken genel seçimlere gidecek. Eğer erken genel seçimlerde sağcı Yeni Demokrasi, Syriza'yı geçemezse oluşacak olan bir Syriza iktidarında Yunanistan'da seri krizler beklemek gerekiyor: Ülke ekonomisi krize girebilir, bu kriz AB bölgesinin hasta adamlarına bulaşabilir (PİİGS-Yunanistan dışında Portekiz, İtalya, İrlanda, İspanya), AB'nin krizi küresel krizi derinleştirebilir. Bir yandan AB'ye sadık olup, diğer yandan AB'nin olmazsa olmaz dediği ekonomik kesinti paketlerini uygulamayacağım diyen ve bu sayede oylarını sıçratan Syriza da iktidarda muhtemeldir ki krize girecektir. Syriza'ya kategorik olarak sektör yaklaşan, bu yüzden de kendi tabanlarından tepki çekmesi muhtemel Yunanistan Komünist Partisi (KKE) ve ANTARSYA da krize sürüklenmeye adaydır. Yunanistan'da devrimci olasılıklar, yeni kesinti paketleri ve faşizmin yükselişi gündemde.

Seçim Taktikleri

Yunan borsası, erken seçimde olası bir Syriza zaferinden kaynaklı olarak %10'un üzerinde bir çakılma yaşadı bile. Zira, şimdiye kadar onca zorlukla yüzdürebildikleri geminin batmasından korkuyorlar. Zaten YD'li eski başbakan Samaras, erken seçim kararını ilan ederken "şimdiye kadar ödenen bedellerin boşa gitmesine izin vermeyeceklerini ve seçimi kazanacaklarını" belirtirken seçim stratejisini de ortaya koydu. Yani daha büyük bir kriz korkusuyla mülk sahipleri sınıflar ile krizde ayakta kalmayı başaramamış küçük burjuvaziye arkasında kenetlemeye çalışacak. Önümüzdeki süreçte bütün dünya, Yunanistan'da büyük bir sınıfsal ayrışmaya şahit olacak. YD mülk sahibi sınıfların temsilcisi olarak öne çıkarken Syriza, işçilerin, işsizlerin, gençlerin desteğini arkasına alacak. YD mülk sahibi sınıfların temsilcisi olarak ayakta kalacak, ama YD ile hükümette olan sosyal demokrat PASOK, Troyka'nın (AB, IMF, AB Merkez Bankası) direktifleriyle krizi halkın sırtına yüklemiş olmanın faturasını ödeyecek. Yapılan anketler PASOK'un oy oranlarının %4-5 aralığına gerilemiş olduğunu, Yeni Demokrasi'nin ise %27-30 civarında seyrettiğini gösteriyor. Yani, Yunan kapitalizminin iki temel aktörünün oyları toplamı, tarihlerinin en dip noktalarına demir atmış durumda. Diğer taraftan Türkiye'de ÖDP'nin de üyesi olduğu Avrupa Sol Partisi'nin Yunan kolu Syriza %32-36 bandına taşmış gözüküyor.

Kriz öncesinde %3'lerde gezinen Syriza, kemer sıkma paketlerine yaptığı muhalefetle hızla emekçilerin ilgi odağı olmayı başarmıştı. Şimdilerde hükümet kurma sırası Syriza'ya gelmiş benziyor. Bu yüzden önümüzdeki süreçte bütün gözler yeniden Yunanistan'a çevrilecek. Emekçiler halkı sefaletle sürükleyen kesinti paketlerinin çöpe atılmasını Syriza'dan beklerken kapitalistler de Syriza'yı yola getirmenin telaşında. Top şimdi Syriza'da, ama bu top el yakıyor. Syriza, tek başına hükümet kurmaya yetecek kadar milletvekili kazanamayacağına göre Syriza kimle ortaklık kuracak? Başbakanlık koltuğuna oturacak olan Alexis Tsipras, kemer sıkma paketlerine karşı halkın isteklerini yerine getirebilecek mi? Birçok bileşene sahip olan Syriza, parçalanmadan ayakta kalabilecek mi? Syriza'nın sol kanadı bu durumda devreye girebilecek mi? Ve daha bir çok soru.

Tsipras Ne Yapmaya Çalışıyor?

Syriza'nın eurokomünist liderliği, 2013 seçimlerinden sonra kapitalist sınıfların baskısı altında hızla sağa kaydı. Tsipras, AB egemenlerini olası bir Syriza iktidarı konusunda rahatlatmaya çalışıyor. Zaten partinin temel politikası da Euro ve AB'den çıkmamayı savunuyor. Bu durum da doğal olarak AB egemenlerinin elinde büyük bir koz durumunda. Kapitalist propaganda, Syriza'nın yumuşamaması durumunda ülkenin yeniden krize sürükleneceğini, AB'den ve Euro'dan çıkılacağını ve halkın daha fazla yoksullaşacağını iddia ediyor. Tsipras, ülke ülke dolaşıp kapitalistlerin ayağına gittikçe, onların güvenliğini kazanmaya çalıştıkça burjuva bataklığa daha çok saplanıyor. AB egemenlerini teskin edeyim derken, tabanını oluşturan emekçilerle düzene olan sadakati arasında bocalayan bütün küçük burjuvalar gibi, hızla alamayacağı bir viraja doğru ilerliyor. Kapitalist AB dışında herhangi bir çıkış tahayyül edemeyen Syriza liderliği, halkın beklentilerini karşılayamadıkça gözden düşecek. Bunun sonucunda da kaçınılmaz olarak parti içi gerilimler bölünmelerle sonuçlanacak. Syriza, eğer kesinti paketlerini engellemek ve kaybedilen emekçi haklarının en azından bir kısmını emekçilere geri vermek isterse kapitalistlerin ayağına fena halde basması gerekecek. Yani, eğer finans kapital size şantaj yapıyorsa yapılacak fazla bir şey yoktur. Ya boyun eğeceksiniz ya da banka sistemini kontrol altına alacaksınız. Bunun anlamı da şantajcı finans sermayesinin ezilmesi ve işyerlerinde işçi kontrolü gibi adımların atılmasıdır. Ne var ki tahayyül AB'nin refah toplumlarını geçemeyen Syriza liderliğinin bu gibi radikal projelere yanaşmayacağı gün gibi ortada. Diğer taraftan

“Tsipras, AB egemenlerini olası bir Syriza iktidarı konusunda rahatlatmaya çalışıyor. Zaten partinin temel politikası da Euro ve AB’den çıkmamayı savunuyor. Bu durum da doğal olarak AB egemenlerinin elinde büyük bir koz durumunda. Kapitalist propaganda, Syriza’nın yumuşamaması durumunda ülkenin yeniden krize sürükleneceğini, AB’den ve Euro’dan çıkılacağını ve halkın daha fazla yoksullaşacağını iddia ediyor. Tsipras, ülke ülke dolaşıp kapitalistlerin ayağına gittikçe, onların güvenini kazanmaya çalıştıkça burjuva bataklığa daha çok saplanıyor.

kriz içerisindeki AB’nin refah toplumları çözülürken Syriza liderliğinin siyasal projesinin de maddi zemini ortadan kalkıyor. Meselenin bu kadar sıkışmış olmasının nedeni de bu. Düşünün, eğer Tsipras başbakan olursa iktidarının ilk iki yılında tam 28 milyar dolarlık bir borç ödemesi yapmak zorunda; bunun 17 milyar doları ilk yıla ait. Üstelik Tsipras, AB egemenlerini dinlemezse borç da bulamayacak. AB liderliği ise vereceği borçların karşılığında Yunan emekçilerinin yaşam standartlarına yeni saldırıların yapılmasını isteyecek. Yani Syriza’nın AB içerisinde kalıp, AB’den borç isteyip, AB’nin istediği kesinti paketlerini reddetme lüksü yok. Bunların hepsinin aynı anda olması mümkün değil. Tsipras, borçları ödemeyeceğiz demiyor, borçları yeniden yapılandırmaktan bahsediyor. Yani Tsipras’ın aklındaki bir uzlaşmadan başka bir şey değil. Gelgelelim “parayı veren düdüğü çalar” derler. Oyunun kuralları değişmeden Tsipras’ın elinin kolunun bağlı olduğu ortada. Oyunun kurallarını değiştirmek ise —mesela— borçların ödenmesini reddetmekle olabilecek bir şey. Taban basıncı, yani Syriza’ya oy verecek olan işçi-

emekçi ve gençlerin mücadelesi, olası Syriza hükümetinin patronlara olan teslimiyetine belirli oranlarda fren koyacaktır. Ama bu frenin tutmadığı anda Syriza’nın solundaki örgüt ve partilere büyük sorumluluklar düşmektedir.

Syriza’nın Sol Kanadı Ne Yapar?

Diğer taraftan Syriza içerisinde bir de Sol Platform adındaki sol kanat bulunuyor. Sol Platform Syriza liderliğinin örgütü olan euro-komünist Synaspismos’dan bir sol kopuş olan Sol Akım (liderleri Lafazanis Sol Platform’un da öne çıkan lideridir), üç devrimci örgütün birleşmesi olan Kızıl Ağ (Troçkist Kokkino-Kızıl ve DEA ile APO) ve bağımsızlardan oluşuyor. Son gelen haberler Troçkist örgütler Kokkino ve DEA’nın DEA çatısı altında birleştiğini ortaya koyuyor. Sol Platform, Syriza’nın solundaki kesinti karşıtı partilerle işbirliği yapılmasını istiyor. Parti liderliğinin tasfiye etmek istediği, ama 2013 içerisinde yapılan parti kongresinde %30’luk bir delege desteğine ulaşan Sol Platform’un asıl mücadelesi, Syriza’nın kapitalistlere taviz vermemesini sağlamak. Olası bir Syriza

iktidarı, sözlerini tutmaz ve ciddi ihanet içerisine girerse Sol Platform, partiden ve hükümetten ayrılabilir. Bu da sandalye sayısına göre Syriza hükümetinin düşmesine sebep olabilir. Bu yüzden genel seçimlerde Sol Platform’un ne kadar milletvekili çıkaracağı büyük önem taşıyor.

Buradan anlaşıldığı üzere güçlü bir örgütlenmesi olan ve son anketlerde %5 civarı desteğe sahip Yunan Komünist Partisi (KKE) ve Troçkist örgütlerden SEK’in başını çektiği radikal sol ANTARSYA’nın Syriza içerisindeki bu sol kanatla temasını sürdürmesi ve akılcı taktikler izlemesi gerekir. Yani önümüzdeki süreçte sadece Syriza test edilmeyecek, bu aynı zamanda Syriza içerisindeki sol kanat ile KKE ve ANTARSYA’nın da sınanacağı bir süreç olacak. Yanlış taktikler, bu parti ve örgütlerin de ciddi bir krize sürüklenmesini beraberinde getirecektir.

Sol Gösterip Sağ Vuran KKE

İşçi hareketi ve sendikal bürokrasi içerisinde ciddi bir gücü olan KKE, Yunanistan’ın en köklü partisi. KKE’nin Stalinleştirildikten

sonraki tarihi devrimci işçi sınıfına ihanetlerle dolu. Son krizde de genel grev hareketlerinin uzamaması yönünde Syriza ve PASOK'lu sendika bürokratlarıyla beraber hareket ettiler. Neticede tam 32 genel greve karşı kesinti paketleri engellenemedi, çünkü bu grevler gaz almak adına yapıldı ve 48 saatlik olan ikisi hariç hepsi 24 saatle sınırlandırıldı. Oysa bir haftalık bir genel grev sistemi çöktürdü. KKE'nin sol gösterip sağ vurduğunu, Syriza liderliğinin ılımlı politikalarını bahane edip kendi düzeniçiliğini saklamak için sorumluluk almaktan kaçındığını gözlemliyoruz. Oysa söz konusu olan Türkiye'deki Birleşik Haziran Hareketi'nin iktidara gelmesi gibi bir durumdur, Türkiye'deki kardeş örgütlerine bakarsak bu sonuç çıkmaktadır.

Neticede Syriza mevcut anketlerin gösterdiği gibi Yeni Demokrasi'nin 3-6 puan önünde seçimi lider bitirirse hükümeti kurmak için koalisyonun küçük ortağı olarak bir partnere ihtiyacı olacak. KKE anlaşmayı baştan reddederek Syriza'nın daha da sağa kaymasının önünü açıyor ve muhtemeldir ki onu PASOK'un ya da kesinti karşıtı tavır geliştiren sağcı Bağımsız Yunanlılar'ın kollarına itiyor. Olası bir Syriza-PASOK hükümetinin mevcut koşullarda patronlar için en iyi seçenek olduğu ortadadır. Geçmişinde (1980'lerin sonu) Yeni Demokrasi ile bile hükümet kurmuş olan KKE'nin Syriza karşısındaki sekteçiliği, kapitalistlerin elini müthiş derecede güçlendiriyor. Tarih boyunca Yunan burjuva düzenine payanda olmuş KKE'nin bu son krizde de aynı rolü oynadığını görüyoruz.

ANTARSYA'nın Pozisyonu

Sokak hareketinde ciddi etkisi olsa da oy bazında %1'in altında gezinen ANTARSYA ise bir kez daha sekte davranarak Syriza içerisindeki çatlakları değerlendirmeyi düşünmüyor. ANTARSYA'nın kendi çizgisinden taviz vermeden kendi parti bütünlüğünü koruyarak Syriza içerisindeki sol kanatla dirsek teması içerisinde olması gerekirken bütün kriz süreci boyunca dar grupçuluğun ötesine geçemediler. Sekter davranışlar ve sol içi rekabetin bir saatten sonra mücadeleye ne derecede zarar verebileceğinin bir örneğini ANTARSYA'nın pratiğinden görüyoruz.

Devrimciler ne yapmalı? Bu soruya siyasi aktörlerden bağımsız olarak ya da bağımsız bireysel bir tavır olarak cevap vermek doğru olmaz. Bu yüzden ciddi eleştirilerimiz olsa da kendimize en yakın hissettiğimiz ANTARSYA üzerinden bu soruya cevap vermek daha doğru olacaktır. ANTARSYA ne yapmalıdır? En başta yapılması gereken şey, Syriza'nın Sol kanadı Sol Platformla dirsek

ANTARSYA içerisinde aşağıdaki gruplar bulunuyor:

Sosyalist İşçi Partisi (SEK)	Troçkist
OKDE-Spartaküs	Troçkist
Sol Yeniden Yapılanma (ARAN)	Eski Stalinistler, KKE kökenli ve
Antikapitalist Sol Grup (ARAS)	Althusserciler
Yeni Sol Akım (NAR)	KKE kökenli eski Stalinist
Komünist Yenilenme (KAN)	Alternatif Ekolojistler
Komünist Özgürlük Gençliği (nKA)	

Antarsya, Yunan solunun radikal kanadı olarak büyük önemde ne var ki sekteçilik gerekli hamleleri yapmak konusunda Antarsya'nın elini kolunu bağlıyor ve bu yüzden durum Antarsya cephesinde pek iç açıcı değil.

teması ve olumlu bir iletişimin sağlanmasıdır. Seçimlerdeyse sağın ve kapitalistlerin zaferine karşı Syriza'ya şartlı ve eleştirel destek sunulmalıdır. Bu tutum, kamuoyuna açık olarak deklare edilmeli, patron politikalarına karşı durduğu sürece Syriza hükümetinin destekleneceği ilan edilmelidir. Bunun dışında da ANTARSYA'nın hiçbir şekilde Syriza'nın sorumluluğunu almaması, kendi bağımsız çizgisini koruması gerekmektedir. Kitlelere uyanık olmaları gerektiği, kendi doğrudan eylemlerine ve kapitalistleri durduracak genel grev hareketine güvenmeleri gerektiği anlatılmalıdır. Diğer taraftan Syriza hükümetinin ihaneti durumunda işçi hareketiyle birlikte Syriza hükümetine karşı harekete geçileceğinin altının çizilmesi gerekiyor. Böyle bir durumda Sol Platformla birleşmenin şartları aranmalı ve Syriza'nın olası krizinden devrimci bir odağın şekillenmesinin koşulları yaratılmalıdır. Sekter davranışlar bir çuval inciri berbat edecektir. Kitleler, sağın zaferine yardımcı olduklarını düşündüğü

ANTARSYA'ya asla yüz vermeyecektir. ANTARSYA kendi kadrolarını sürecin incelikleri konusunda donatmalı, her türlü sert koşullara ve ayaklanma durumuna hazırlıklı hale getirmelidir. Bunları yapmadığı sürece ANTARSYA'nın kendisinin krize girmesi kaçınılmazdır.

Eğer Syriza'nın er ya da geç girmek zorunda olduğu kriz esnasında Syriza'nın solunda anlamlı bir alternatif blok oluşturulamazsa, pusuda bekleyen Neo-Nazi Altın Şafak'ın eline büyük koz geçmiş olacaktır. Devrimci sınıf hareketinin sendikal bürokrasi tarafından sekteye uğratılmasının ardından Yunan kapitalistleri ve emperyalist akıl hocaları Altın Şafak'ı sınırlama gereği hissetmişler ve liderlerini tutuklamışlardı. Altın Şafak bu süreçte gerilese de anketlere göre %6'lık sağlam bir zemine basmaya devam ediyor. Emperyalist kapitalizm, istediğini alamazsa faşistleri devrimci sınıf hareketinin üzerine salmakta tereddüt etmeyecektir. Bu yüzden de anti-faşist teyakkuza halinin sürmesi gerekmektedir.

2015 Perspektifleri

Son yıllar Türkiye ve dünyada önemli çalkantılarla geçti. Türkiye’de toplumsal muhalefet için bir milat olan Gezi halen herkesin ağzında. Gezi, belki tarihe geçti, ama yakın gelecekte Gezi dinamiği kendisini tekrardan gösterebilir mi? Egemen sınıf içi mücadele de son olarak Gülen Cemaati’ne yapılan operasyonlarla halen sürüyor. 2015 Türkiye için yine çok kritik bir seçim yılı olacak. Bu seçim süreci ve sonuçları yıla damgasını vuracaktır. RTE’nin başkanlık sistemine yol açabilmesi için referandumu elde etmesi gerekiyor.

2014’ü önceleyen birkaç senede hem Türkiye’de, hem dünyada kapitalist krizin ve buna paralel gelişen sınıf mücadelelerinin yükselişine hatta Türkiye’nin de aralarında olduğu bazı ülkelerde sosyal patlamalara ve ayaklanmalara tanık olmuştuk. Tabi ki her ülkenin kendine göre bir gelişim seyri olur. Ama 2014 yılı genel olarak kitle hareketinin kendi sınırlarını ve eksikliklerini gördüğü bir yıl oldu. Özellikle Mısır ve Tunus’taki ayaklanmalar, sosyalist perspektifin yaygınlaşmaması yüzünden, enerjisini ve atılımını Müslüman Kardeşler ve eski elitler arasındaki mücadelede yitirdi. 2014 yılı Türkiye’de Gezi atılımının da belirli bir tıkanmaya uğradığı yıl oldu.

Latin Amerika’da ulusalcı reformist iktidarlara devrimciler arasındaki çelişkide iktidarlara fazlasıyla ağır bastı. Krizdeki güney Avrupa ülkelerinde ise sınıf hareketi sendikal bürokrasinin ve düzen yanlısı sol partilerin oluşturduğu dalga kırını aşamadı. Diğer taraftan **2015’te kapitalist kriz ve emperyalist çelişkiler, yumuşamak şöyle dursun daha da şiddetleneceğinden sınıf hareketi de geçmişin dersleri ve birikimleri üzerinden ilerlemeyi deneyecek.** Bu çerçevede siyasal olgunlaşmanın gerçekleşmesi, yani düzeni aşmayı hedefleyen devrimci perspektifin hareket içerisinde güçlenmesi şart. Latin Amerika ve bilhassa da Arjantin, 2015 yılında dünya sınıf hareketinin öncü merkezi olacaktır. Bunun dışında Avrupa

kıtasında da sınıf hareketinin güçlenmesi kaçınılmaz gözüküyor. Özellikle Yunanistan’daki gelişmeler yine merkezi bir role sahip olacaktır. İki kritik ülke Yunanistan ve Arjantin, 2015’te bir hayli önemli seçimlere ev sahipliği yapacaklar. Peki 2015’e dair beklentilerimiz nasıl olmalı.

Gezi Dinamiği: Gezi’nin ne kadar önemli olduğunu, yeni kuşağı harekete geçirdiğini vb çok yazdık, çizdik. Bu yüzden övgü faslını kesip hareketteki tıkanmanın 2015’e nasıl etki yapacağını düşünmek gerekir, tabi ki bu tıkanıklığı aşmanın yollarını da yeni arayışları da gündeme alarak. Gezi, bir protesto hareketi olarak yoğun devlet terörü neticesinde geri çekildiğinde

Gezi iktidarı değiştiremediği gibi muhalefeti de değiştiremedi. Kitlelere mal olan yeni bir siyasi aygıt ya da yeni bir lider ortaya çıkamayınca Gezi'nin geri çekilişinin etkisi daha derinlemesine oldu. Diğer taraftan AKP rejiminin kesinleşmesi ve atacağı adımlar karşısında kitlelerin daha ileri kesimlerinde fiili mücadele arayışları yavaş yavaş yeni bir kavga halinin olgunlaşmasını beraberinde getirecektir.

ortadaki en büyük handicap siyasal bir ifadenin ortaya çıkamamasıydı. Yani Gezi iktidarı değiştiremediği gibi muhalefeti de değiştiremedi. Kitlelere mal olan yeni bir siyasi aygıt ya da yeni bir lider ortaya çıkamayınca Gezi'nin geri çekilişinin etkisi daha derinlemesine oldu. AKP'nin ortaya saçılan bütün pisliklere rağmen güçlenerek ayakta kalması, temel siyasi partilerin ve buna bağlı denklemlerin değişmemesi, diğer taraftan Gezi'yi ifade edecek bir politik öznenin olmayışı, toplumsal muhalefetin krizine dönüştü. Bunu yaşayarak görüyoruz. Sokaktaki durgunluk, tepkisel bir karamsarlık halinin dışavurumu durumunda. Yani geniş kitlelerde etkin bir moral bozukluğu hali 2015'e sarkacaktır. Hazirandaki seçimlerden çıkacak olası bir AKP zaferi, moral bozukluğunu daha da şiddetlendirecektir. Diğer taraftan AKP rejiminin kesinleşmesi ve atacağı adımlar karşısında kitlelerin daha ileri kesimlerinde fiili mücadele arayışları yavaş yavaş yeni bir kavga halinin olgunlaşmasını beraberinde getirecektir. Ama bu kavga, Gezi'nin bir tekrarı olamaz. Söz konusu olan siyasal açıdan daha olgunlaşmış, perspektifi belirli ölçülerde de olsa şekillenmiş ve somut hedefler doğrultusunda hareket eden bir mücadeledir. Yani bunlar sağlanamazsa durağanlığın sürmesini beklemek gerekecek.

Mücadelenin İleri Taşınması İçin Yapılması Gerekenler: Gezi dinamiği bu saatten sonra kendi geçmiş pratiğini tekrarlamayacaktır. Yani, dinamik ileri gidecekse topyekün tekil bir patlama yerine somut talepler ve kampanyalar etrafında sürece yayılan inatçı bir mücadele ile toplumsal muhalefetin olgunlaşmasını tahayyül etmemiz gerekir. Bu çerçevede ÖDP'nin girişimiyle şekillenen

Birleşik Haziran Hareketi'nin sosyalist solda sürece dair yapılan yegane hamle olduğunu görüyoruz. Bu yüzden de BHH'nin ve önceli Birleşik Muhalefet Hareketi'nin ciddi ölçüde ilgi çektiğine şahit olduk. BHH daha muhalefet adına bir şey ortaya koymadan bu kadar ilgi topluyorsa tabanda kayda değer bir mücadeleye ne derecede talep olduğu ortaya çıkıyor. Diğer taraftan BHH'ye dair sorunlar da büyük. En önemlisi de sürecin asıl ihtiyacı olan somut talepler ve kapsamlı fiili mücadelenin atlanıyor oluşudur. BMH'den BHH'ye yaklaşık 1 yıldır ortaya somut bir çalışma ve kampanyanın konmaması, bunun yerine özne tanımlamaya yönelik sayısız toplantı ve forumun örgütlenmesi, meselenin anlaşılmadığını gösteriyor. Neticede BHH'nin kapalı alan toplantılarına genelde orta yaş ve üstünün "burdan bir şey çıkar mı" merakıyla katılım sağladığını görüyoruz. Diğer taraftan BHH'nin geniş kesimlerin katılımına açık bir şekilde somut kampanyalar örgütlemek yerine özne tarifi ve toplantılara yoğunlaşmış olması, asıl hedefin seçimler olduğu eleştirilerini güçlendiriyor. BHH'nin somut iş koymaktan kaçınarak bir parti gibi davranma çabasıyla seçimlere odaklanmış hali, 2015'te BHH'nin hızla irtifa kaybetmesine yol açacaktır. Siyasi çizginin HTKP ve KP'nin sürece katılmasıyla beraber ulusalcı tonlara kayması da AKP'nin işine gelen yaşam biçimi kutuplaşmasının tarafı olunmasına neden olacaktır. Laik cephecil-ulusalcı siyasetin adresi de zaten CHP'dir. CHP tarzı siyasetten kesinlikle uzak durulmalı, aktif ve sınıf eksensli bir mücadele yürütülmelidir. SDH olarak kendilerine bu tavsiyelerimizi ve eleştirilerimizi yönelttik. Umarız somut iş koymak ve çalışkanlık

konusunda tavır değiştirirler. Aksi takdirde yaklaşan seçimlerde CHP'den kendilerine el uzatılmasını beklemek durumunda kalacaklardır. Yok eğer CHP'den bir teklif gelmez ve BHH kendi adayını bağımsız ortak aday olarak gösterirse durum, 2014 yerel seçimlerindeki Kaya Güvenç deneyiminden pek farklı olmayacaktır.

HDP'nin Durumu: 2014 Kürt ulusal hareketi için oldukça kritik bir yıl olarak geçti. Kobane direnişi ve Demirtaş'ın cumhurbaşkanlığı seçimlerinde %9.8 oy oranına ulaşması, tarihi zaferlerdi. Diğer taraftan müzakere süreci hakkında kamuoyu halen çok az şey biliyor. Şimdilerde sadece anlaşmanın sağlandığını bilmekteyiz. Kürt hareketinin öncelikli olarak müzakere sürecine odaklanıyor olması, Gezi isyanının temel öncelikleriyle Kürt hareketininki arasında ciddi bir mesafe oluşmasına neden oluyor. 2015'e damgasını vuracak olan genel seçimler ve sonrasında Kürt hareketinin tavrının nasıl olacağı bu açıdan önemli. RTE'nin başkanlık sistemine geçmesi için anayasa değişikliğine ihtiyacı var. Bu konuda da öyle veya böyle HDP'nin desteğine ihtiyacı olabilir. Kamuoyu bu konuyu yakından takip ediyor. AKP karşıtı dinamik, ulusalcı refleksler bir yana, Gezi'de ve 17-25 Aralık sürecinde Kürt hareketinin tavrından oldukça rahatsız olmuştu. Arada ciddi bir güven bunalımının olduğu aşikar. HDP dururken BHH'nin bu kadar ilgiyle izlenmesinin bir nedeni de bu. Diğer taraftan Demirtaş'ın RTE karşısında kullandığı etkin muhalefet dili ve kucaklayıcı yaklaşımı sonuç getirerek Batı'dan da Demirtaş'a destek gelmesini sağlamıştı. Diğer taraftan bu oyların Ekmelleddin İhsanoğlu'na karşı tepki oyları ya da emanet oylar görülmesinin

de maddi zemini var. Bu koşullarda HDP'den gelen seçimlere parti olarak gireceğiz açıklaması da ciddi şüphelere neden oluyor. %10'un parti olarak aşılması iddiasının fazla riskli ve siyasi açıdan da yanlış olduğu değerlendirmeleri otomatik olarak şüphelere yol açıyor. 2015'te milyonların enerjisini harekete geçirebilen Kürt hareketi, ulusal taleplerinde ilerlemesini şu veya bu şekilde sürdürecektir. Bunu Rojava'da, güney ve kuzey Kürdistan'da göreceğiz. Kürt sorunu dışındaki diğer konularda ise seçimin belirleyici olacağını söylemeliyiz. Koşullarını tam olarak bilemediğimiz müzakere sürecinin AKP ve diğer konularda neler getireceği en çok da seçimler çerçevesinde kendisini ortaya koyacaktır.

Dünya Ekonomisi: Kapitalistlerin bile büyük durgunluk (resesyon) olarak adlandırdığı 2008'deki krizden beri merkez bankaları 6 trilyon dolar gibi devasa bir meblayı piyasaya sürmelerine rağmen dünya ekonomileri içerisinde sadece ABD kendisini toparlayabildi. O da arkasında büyük sıçrama yapan yoksulluk ve işsizliği bırakarak. Ferguson'daki siyah ayaklanmasını yoksulluk ve bununla el ele giden ırkçılıktan ne kadar ayırabilirsiniz? Batıdaki gelişkin metropoller, Londra'dan, Paris'e, Roma'dan Madrid'e kadar aynı tabloyla karşı karşıya: Yaşam standartlarında büyük düşüşler, yaygınlaşan işsizlik, gençliğin büyük karamsarlığı... Krizin faturası omuzlarına bindirilen emekçiler, her geçen yıl fakirleştiler. Üstelik Ukrayna krizi yüzünden ABD Rusya'yı cezalandırırken Rusya'daki olası derin bir ekonomik krizin hızla diğer ülkelere yayılması kaçınılmaz görünüyor. Bu ülkelerin başında şüphesiz Türkiye de geliyor. Petrol fiyatları hızla düşerken dengeler de sarsılıyor. Kaya gazından petrol üretmeyi başaran ABD'nin petrol üretimi, 2008'den beri %80 artmış durumda. Bunun anlamı da ABD'nin enerji konusunda kendisine yeterli bir ülke haline gelmesi, Körfez ülkelerine bağımlılığının kalmaması ve petrol üretimin artmasından kaynaklı olarak petrol satıcısı ülkelerin büyük ekonomik zorluklarla karşılaşacak

olmasıdır. (<http://www.bloomberg.com/news/2014-12-31/oil-set-for-biggest-slump-since-2008-as-opec-battles-u-s-shale.html>) ABD'deki ekonomik toparlanmanın arkasında "kaya gazı devrimi"nin olduğunu burjuva iktisatçılar da kabul etmekte (Bloomberg, Bank of America). ABD şu anda dünyanın en büyük petrol ve doğal gaz üreticisi konumuna yükselmiş durumda. Bu şu demek: Petrol fiyatları bir daha geçtiğimiz yıllardaki 115 dolarlar seviyesini zor göreceğinden ekonomisi petrole bağımlı ülkeler büyük ekonomik sıkıntılarla yüz yüze kalacaklardır. Bu ülkeler sadece Rusya'dan ibaret değil, Venezuela ve Bolivya gibi Latin Amerika ülkeleri ile gelirleri petrole bağlı olan İran, Nijerya, Azerbaycan ile Kazakistan ve Türkmenistan gibi Orta Asya ülkelerinin başı ciddi şekilde belada olacaktır. Suudi Arabistan bile birikmiş devasa döviz stoğuna rağmen hızla kan kaybedecek ülkelerin başında gelmektedir. Diğer taraftan S.Arabistan petrol fiyatlarının yeniden toparlanmasını sağlayacak olan hamleyi (petrol üretimini kısmıyor) yapmıyor, çünkü kendisinin tolere edebileceği düşen petrol fiyatlarıyla bir yandan ABD'nin çıkardığı ve maliyeti daha pahalı olan kaya gazını anlamsız hale getirmeye çalışırken diğer yandan da bölgedeki en büyük düşmanı İran'ı bu şekilde avlamak istiyor. S.Arabistan'ın ağabeyi olan ABD'nin de bu şekilde Rusya'yı avladığı ortada. Batı'nın Moskova'ya yönelik ekonomik yaptırımları ve kriz seviyelerine kadar düşen ham petrol fiyatları nedeniyle, Rusya ekonomisi 2014 yılı sonuna doğru yeni bir kriz dalgasıyla yüz yüze geldi. Rusya'nın para birimi Ruble, birkaç ay içinde yüzde elli oranında değer kaybetti. Rusya'daki kriz her yeri etkilemeye adaydır. AKP'nin düşen petrol fiyatlarına sevinmesi de bu noktada anlamsızlaşıyor. 2001'de Türkiye'yi vuran büyük krizin Rusya'daki krizden etkileştiğini unutmamak gerekir. Başta inşaat işleri ve turizm olmak üzere bavul ticareti ve sebze-meyve ithalatı gibi alanlardan kaynaklı Rusya ile Türkiye'deki kapitalistlerin ilişkileri çok derinlikli. Sadece turizmde yaşanacak daralmalar bile yüz binlerce turizm işçisinin

ve binlerce otelin işsiz kalmasına yol açabilir.

Avrupa'da da durum bir hayli kötü. Yunanistan ve güney Avrupa'daki devasa boyutlara ulaşan sosyal kesintiler ve ekonomik kriz koşulları dünya kapitalizmi adına diğer bir kırılma noktasıdır. Başta Ukrayna olmak üzere doğu Avrupa ülkeleri de Rusya'dan kaynaklanan büyük sorunlara gebedir. IMF-DB gibi kurumlar bu ülkelerde emekçilerin haklarına köklü saldırılar yapılması için bastırıyorlar. Neticede özellikle de Ukrayna'nın neo-Nazi örgütlerin eline düşmesi gündemdedir.

%60'lık bir enflasyonla boğuşan, ekonomisi 2014'te %3 daralan ve bu aralık ayı itibarıyla Arjantin'i geçerek L.Amerika'nın en borçlu ülkesi haline gelen Venezuela 80 dolar altındaki petrol fiyatlarıyla 2015'i çıkarmakta epey zorlanacak. Bu da Chavismo'nun sonu olabilir ki bundan Küba başta olmak üzere bütün Güney Amerika etkilenecektir.

Çin ekonomisi de kötü sinyaller veriyor. Avrupa ve ABD'de alım gücü düştüğünden ekonomisi ihracata dayalı olan Çin ivme kaybediyor. Yani aşırı üretim bunalımı var ve Çin'in uyguladığı Keynezyen model zayıflıyor. Çin ekonomisi yavaşlarken petrole olan talebi de azalıyor ve bu da petrol fiyatlarını aşağı doğru çekiyor. Aynı durum yine ihracata dayalı bir ekonomiye sahip olan Almanya için de geçerli.

Kapitalist sistem krizler yaratmaya devam ederken emperyalistler arasındaki çelişkiler şiddetleniyor, bunların kaçınılmaz sonuçları da iç savaşlar ve IŞİD gibi aşırı sağcı örgütlenmelerin patlama yapması oluyor. Krizler aynı zamanda sınıf mücadelesini de tetikleyecektir. İşçi sınıfının daha örgütlü olduğu, devrimci sosyalist kanadın toplumsal bağlarının daha yaygın olduğu ülkelerde bu krizler daha fazla grev, daha fazla barikat ve daha fazla isyan demek. Ne var ki emperyalizm zincirinin en zayıf olduğu halkada kopması için Bolşevik bir geleneğin yeterince güçlü olması gerekiyor. Bolşevik geleneği bu topraklarda inşa ederken diğer yandan da yeni bir Enternasyonal mücadelesi içinde olmak da bizim görevimiz.

2014 Türkiye; Açlık, Yolsuzluk, Cinayet, Zulüm

Serkan Üstün

Türkiye sınıf mücadelesi ve onun çıkarları açısından zorlu bir yılı geride bırakıp yeni bir yıla girerken 2014 yılının başlıca olaylarını ve sınıf mücadelesi açısından anlamını tartışacağız.

2014 yılı AKP'nin ardı ardına iki seçim kazandığı ve yaşadığı büyük sarsıntıları tamamen aşamasa da ertelediği bir yıldır. Özelleştirme karşıtı direnişlerin, işçi mücadelelerinin, sendikal kavgaların büyük zafer ve kazanımlar elde edemediği 2014 yılında Türkiye siyaseti AKP-Cemaat

savaşına ve sosyal, dini, ulusal kutuplaşmalara kilitlendi. Bunların neticesinde sol açısından da pek parlak bir senenin geçtiğini söylemek zor. Gezi'nin yıldönümü gerçekten de bir dönemin kapanışı oldu ve eylemler kesildi.

Yazıda olaylar kronolojik olarak ele alınacak ve hakkında kısaca siyasi değerlendirmeler yapılacaktır. Türkiye siyasi gündemin çok hızlı ve akışkan olduğu bir yer olduğu için üzerinden atladığımız ya da yeterli yer ayıramadığımız noktalar olacaktır. Bu nedenle elimizden geldiğince dolu bir yıl

değerlendirmesi yapmaya çalışacağız.

2013 Aralık ayında tüm ülkeyi sarsan yolsuzluk ve rüşvet skandallarının etkisi ile 2014'e girildi. Cemaatin bu tarihlerden sonra seçimlere kadar aralıksız bir şekilde sürdürdüğü tape yayını ve sosyal medyadaki sansasyonel çalışmalar, seçimlere kadar ülke gündemine oturdu. Seçimlere kadar süren tüm bu yayınlarda AKP'nin çok büyük pislikleri ortaya döküldü, bir dizi bakan görevden alındı.

2014 Başı: AKP-Cemaat Gerilimi ile Girilen Seçim Atmosferi

Ocak

AKP-Cemaat geriliminin önemli bir ayağı da Suriye iç savaşı başlığında oldu. Özellikle AKP'nin agresif dış politikasına yönelik bir uluslararası tepki bağlamında da inceleyeceğimiz bu olayların sonucunda MİT tırlarının aranması neticesinde Suriye'ye çok büyük çapta silah taşındığı iddia edilmişti. AKP'nin Suriye'deki cihadist şebekelere yasadışı bir şekilde parasal, askeri ve lojistik yardım yaptığı biliniyordu. Ancak Cemaatin bunları ortaya çıkarması, emperyalist güçlerin AKP'nin başına buyruk-saldırgan

Şubat

Şubat ayına gelindiğinde Cemaat-AKP savaşı daha da alevlendi. Şubat ayında cemaate yönelik operasyonlar yargı alanına sıçradı. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) kararnamesine göre 43'ü idari hakim olmak üzere olmak üzere toplam 166 hakim ve savcının görev yeri değiştirildi. Ayrıca Ergenekon Davası'ndan hatırlanan ve 17 Aralık Operasyonları'na da imza atan Savcı Zekeriya Öz de görev yeri değiştirilen personeller arasındaydı. AKP-Cemaat savaşı seçime yaklaştıkça iyice kızışıyordu.

Şubat ayında kamuoyunda Alo Fatih olarak bilinen tapeler internette yayınlandı. Bu tape

sayfanın engellenmesi için yargı kararı gerekirken bu yasa TİB Başkanlığı'nın internet sayfaları üzerindeki keyfi engellemelerini içeriyordu.

Ayrıca 24 Şubat Günü Tayyip Erdoğan'ın Bilal Erdoğan'la 17 Aralık gününe ilişkin sıfırlama tapeleri ortaya çıkarken CHP ve MHP, 24 Şubat gecesinde acil toplantı aldı. ODTÜ'de Malazgirt Bulvarı'nın açılışı nedeniyle yaşanan protestoya yolsuzluk skandalları damgasını vurdu ve Türkiye'nin çeşitli kentlerinde protestolar düzenlendi.

Mart

Mart ayında yerel seçimlere iyice yaklaşırken ülkede siyasi gündem tarihinin en gergin günlerini yaşıyordu. CHP'nin Mansur Yavaş ve Sarıgül tercihleri sol kesimden tepki görürken özellikle Ankara'da girilen seçim süreci CHP tabanı açısından büyük heyecan yarattı. HDP'nin Sırrı Süreyya Önder hamlesi ise beklenen ilgiyi bulamadı. Bu sırada yaşanan siyasi gerilimler ve tapeler, AKP'nin kutuplaştırma ve gerginlik siyasetinin dozajını artırmasına neden oldu.

Mart ayında Haziran İsyanı sırasında Okmeydanı'nda ekmek almaya giderken kafasından biber gazı fişegiyle vurulan Berkin Elvan 11 Mart günü 269 günlük yaşam

mücadelesinin ardından hayata gözlerini yumdu. Berkin için ülkenin dört bir yanında milyonlarca kişi üniversitelerde, liselerde ve meydanlarda protestolar düzenledi. Ülkenin dört bir yanında polis saldırıları yaşandı. Cenazeden bir gün sonra ise AKP'nin provokasyonları sonucunda Okmeydanı'nı basmaya çalışan bir grubun içinden Burak Can adlı genç öldürüldü. Tayyip Erdoğan, Berkin'e ve ailesine hakaretler yağdırmayı sürdürürken Burak Can'ı sahiplendi. Kışkırtma ve kutuplaştırma dersi verdi.

21 Mart günü Recep Tayyip Erdoğan'ın Bursa mitinginde sarfettiği "Twitter falan hepsinin kökünü kazıyacağız. 'Efendim işte uluslararası camia şöyle der, böyle der' hiç beni ilgilendirmiyor" sözlerinin ardından

tavrından rahatsız olduğunu ve cihadist şebekelerin gelecekteki potansiyelinden endişe ettiklerini gösteriyordu.

Ocak ayının sonlarına gelindiğinde ise İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından "örgütsel yapı tarafından organize edildiği" iddiası ile 17 ve 25 Aralık operasyonunu yapan polisler hakkında soruşturma başlatıldı. Bu olay, hem 17-25 Aralık rüşvet ve yolsuzluk skandalının üzerini örtmek, hem de AKP'nin seçim öncesi belirsiz konjonktürde cemaatin devlet içindeki şebekelerini tasfiye etmek amacını taşıyan operasyon dalgasının başlangıcıydı. Operasyonlar yıl içinde yargıya ve basına uzanacaktı.

AKP'nin ana akım dahil tüm medyayı ne şekilde bir tahakküm altına aldığını, Tayyip Erdoğan'ın bizzat bir alt yazıya dahi nasıl müdahale ettiğini tüm çıplaklığıyla gözler önüne serdi. Bu tahakküm aynı zamanda AKP'nin en önemli başarı sırlarından birisi. Alternatif medya araçları kullanımının artmaya başladığı zamanlarda olsak bile halkın büyük çoğunluğu hala esas olarak televizyon ve gazete üzerinden gündemi takip ediyor. Bu nedenle bu araçlara yönelik büyük manüplasyonlar, AKP'nin başarısının önemli bir eksenini oluşturuyor. Ayrıca alternatif medyaya yönelik baskı ve sansür yasaları tam da bu dönemde hayata geçiriliyordu. 18 Şubat tarihinde dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, internet yasasını onayladı. Öncesinde herhangi bir

Twitter'a erişim engellendi. Alternatif medyaya yönelik sansür ulusal ve uluslararası kamuoyunda büyük tepki görürken halk Twitter'a erişebilmek için alternatif yollar bulmaya başladı. Twitter'ın kapatıldığı gece Türkiye'den rekor sayıda tweet atıldı.

30 Mart gününe gelindiğinde ise Türkiye, tarihinin rekor katılımlı seçimlerine sahne oldu. Siyasi kutuplaşmanın bu kadar yüksek olduğu ortamda AKP'ye karşı neredeyse ilk defa bir seçimi kazanma umudu besleyen muhalefet hayal kırıklığına uğradı. Ankara başta olmak üzere çeşitli seçim merkezlerinde yaşanan hile iddiaları seçim gündeminin ana konusu oldu. Seçimlere bolsevik.org'da ve Marksist Bakış'ın Nisan sayısında ayrıntılı değerlendirmeler bulunmakla birlikte özellikle CHP'nin sağa kayma hamlelerinin başarısızlıkla sonuçlandığını ve HDP'nin ülkenin batısında kendi beklentilerinin çok altında büyük bir hezimetle karşılaştığını yazmıştık. Özellikle Sırrı Süreyya Önder'in AKP'den çok CHP'ye yüklenen kampanya süreci, yoğun kutuplaşma ortamında toplumsal muhalefetin esas olarak AKP'ye karşı bilendiği bir ortamda büyük tepki ile karşılaştı. AKP, Ankara'yı kaybetme noktasına gelmişken Melih Gökçek'in bütün hile iddiaları eşliğinde durumunu kurtarması neticesinde bir kez daha mutlak bir zafer elde etti. Cemaati de köşeye sıkıştırmaya başlayan AKP böylelikle 2014'ün geri kalanından itibaren bütün ipleri yeniden eline almış oldu. Bu saatten sonra AKP, baskı politikalarını ve muhafazakarlaştırma dayatmalarını daha fazla devreye sokacaktı.

Nisan

Nisan ayına 30 Mart seçimlerindeki skandallarla girilirken Ağrı ve Yalova başta olmak üzere bir çok seçim merkezinde seçimler iptal edildi ve bir çoğunda AKP seçimleri kaybettirildi.

Nisan ayında Yatağan işçileri direnişlerini Ankara'ya taşıdı. İşçiler Nisan ayının başında Ankara'da Özelleştirme İdaresi'nin karşısındaki Kurtuluş Parkı'nda eylemlerine başladı. Burada zaman zaman polis şiddetine maruz kalan Yatağan işçileri özelleştirme sürecinin tamamlanmasının

Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı olması öncelikle Türkiye'de tartışılan başkanlık sistemi ve tek adam modelinin fiili olarak hayata geçirilmesinin önünü açacak ilk adım oldu. Ayrıca CHP'nin sağa göz kırpmaya politikaları bir kez daha hezimete uğrarken Demirtaş'ın 30 Mart'ın aksine AKP'ye yüklenen ve sol vurgularla ilerleyen seçim kampanyası HDP'nin oylarını önemli oranda artırmalarını sağladı. Bu da AKP karşıtlığının sol-sosyalist söylemle buluştuğunda ciddi bir alıcı kitlesinin olduğunu kanıtladı.

ardından mücadelelerini Yatağan'da devam ettireceklerini söyleyerek Ankara'dan ayrıldılar.

Mayıs

Gezi'den sonraki ilk 1 Mayıs olması vesilesi ile beklentilerin yüksek olduğu günde İstanbul'da yoğun polis şiddeti yaşandı. Çok sayıda insan yaralandı ve polis tarafından gözaltına alındı. Ancak katılımın İstanbul'daki geçmiş yasaklı 1 Mayısılara göre daha zayıf olduğu yorumları yapıldı. Bu da daha önce bu sayfalarda yazmış olduğumuz gibi solun 1 Mayıs'ı ortak ve etkili bir kampanyayla AKP'ye karşı bir mücadele gününe dönüştürememesinden kaynaklandı. Ankara'da geçmiş yıllara nazaran daha kalabalık geçen 1 Mayıs eylemlerine asıl damgasını vuran ise Yatağan'daki özelleştirme karşıtı miting oldu.

Türkiye Mayıs ayında Soma'dan gelen felaketle sarsıldı. 301 işçinin hayatını kaybettiği facia, Türkiye'nin en büyük iş felaketi olarak tarihe geçti. Soma katliamı, Türkiye'de özellikle maden gibi tehlikeli iş kollarında çalışan işçilerin hayatlarının ne kadar ucuz olduğunun kanıtı oldu. Tayyip Erdoğan Soma'ya gittiğinde protestolar yaşandı, Erdoğan'ın bir madenci yakınına yumrukladığı iddia edildi. Ayrıca Başbakanlık danışmanının Somali bir protestocuyu tekmelemesi, yılın bir sürü skandalından sadece birisiydi. İşçilerin anlatımları taşeron zulmünü ve maden sektöründeki can pahasına çalışmanın

boyutlarını gözler önüne serdi.

Mayıs ayının sonunda ise Gezi Parkı'nda başlayan ve tüm ülkeye yayılan Haziran İsyanı'nın başladığı gün olan 31 Mayıs'ta Taksim ve Kızılay başta olmak üzere ülkenin dört bir yanında hükümet karşıtı protestolar düzenlendi. Eylemlere dönük yoğun polis saldırısı yaşanırken ülkenin dört bir yanında onlarca kişi yaralandı ve gözaltına alındı.

Haziran

Haziran ayında Lice'de yapılan kalekolları protesto eden halka ateş açıldı. 3 kişi hayatını kaybetti. Bu olay AKP'nin Kürt sorununa yönelik çözümünün katliam olduğunu ve çözüm sürecinden ne anladığını net bir şekilde ortaya koydu.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerine yaklaşıırken AKP'nin adayı Tayyip Erdoğan, CHP ve MHP'nin adayı Ekmeleddin İhsanoğlu ve HDP'nin adayı Selahattin Demirtaş olarak açıklandı.

Balyoz Sanıkları bu ayda tahliye oldular ve haklarında AYM tarafından hak ihlali kararı verildi. Mart ayında tahliye olan Ergenekon sanıklarının ardından Balyoz sanıkları da Haziran 2014'te tahliye oldular. Cemaat AKP savaşının bir parçası da aslında geçmişte birlikte düzenledikleri bu siyasi davaların nasıl sonuçlanacağı olacaktı. RTE, toplu cemaate atıyor, kendisine ulusalcı kanattan yeni ittifaklar yaratıyordu.

Temmuz

Aralarında eski Terörle Mücadele Şube

Müdürü Yurt Atayün ve eski İstanbul İstihbarat Şube Müdürü Ali Fuat Yılmaz'ın de bulunduğu 115 emniyet görevlisi operasyonla gözaltına alındı. AKP'nin Cemaat'in emniyet içindeki tartışmalı isimlere yönelik operasyonu, hem algı yönetiminin hem de intikam operasyonlarının önemli bir parçası oldu.

Ağustos

10 Ağustos'ta yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Başbakan Erdoğan ilk turda 12. Cumhurbaşkanı olarak seçildi. Üç adayın yarıştığı seçimlerde Erdoğan yüzde 51.79; Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Milliyetçi Hareket Partisi'nin desteklediği Ekmeleddin İhsanoğlu yüzde 38.44, Halkların Demokratik Partisi (HDP) Eş Başkanı Selahattin Demirtaş ise yüzde 9.76 oy aldı.

Seçimin ardından AKP'de yeni genel başkanın seçimi için olağanüstü kongreye gidildi. Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, yeni Genel Başkan ve Başbakan oldu.

Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı olması öncelikle Türkiye'de tartışılan başkanlık sistemi ve tek adam modelinin fiili olarak hayata geçirilmesinin önünü açacak ilk adım oldu. Ayrıca CHP'nin sağa göz kırpması politikaları bir kez daha hezimete uğrarken Demirtaş'ın 30 Mart'ın aksine AKP'ye yüklenen ve sol vurgularla ilerleyen seçim kampanyası HDP'nin oylarını önemli oranda artırmasını sağladı. Bu da AKP karşıtlığının sol-sosyalist söylemle buluştuğunda ciddi bir alıcı kitlesinin olduğunu kanıtladı.

Eylül

Eylül ayında Ethem Sarısülük'ü Gezi eylemleri sırasında Kızılay meydanında vuran polis Ahmet Şahbaz 7 yıl 9 ay hapis cezasına çarptırıldı. 1 yıla yaklaşan dava sürecinde hukuk skandallarıyla cinayet örtülmeye çalışıldı. Hakim kasıtlı insan öldürme suçundan ceza verse de haksız tahrik olduğuna kanaat getirdi ve ceza 7 yıl 9 ay ile sınırlı kaldı. Bu ceza bile ciddi kamuoyu tepkisi sayesinde mümkün olabildi

Eylül ayında Kobane'de IŞİD'in saldırılarını artırmasının ardından ülkenin çeşitli yerlerinde protestolar düzenlendi.

Ekim

Ekim ayına Kobane'de yaşananlar ve Türkiye'de düzenlenen büyük eylemler ve çatışmalar damgasını vurdu. Kobane'ye yönelik IŞİD saldırılarının artması, Kobani'nin tamamen kuşatılması ve kent savaşının başlaması üzerine HDP acil eylem çağrısında bulundu. 6-7 Ekim tarihlerinde Türkiye Kürdistan'ının tüm merkezlerinde

ve ülkenin dört bir yanında büyük eylemler yaşanırken olaylar, bir etnik çatışma boyutuna sürüklendi. Özellikle İstanbul'da HDP binalarına saldırılar olurken Kürt illerinde Hizbullah ve Hüda-Par destekçileri ile HDP'liler arasında büyük silahlı çatışmalar yaşandı. Olayların ardından toplam 40'dan fazla insan hayatını kaybetti.

Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde sınır nöbetinde Kobane direnişine destek verilirken Batı'da da direnişe destek veren çeşitli eylemler düzenlendi.

Ekim ayı içerisinde Karaman'ın Ermenek ilçesindeki maden ocağında bir göçük meydana geldi. 18 işçinin cansız bedenine

2014 yılı AKP'nin ardı ardına iki seçim kazandığı ve yaşadığı büyük sarsıntıları tamamen aşamasa da ertelediği bir yıldır. Özelleştirme karşıtı direnişlerin, işçi mücadelelerinin, sendikal kavgaların büyük zafer ve kazanımlar elde edemediği 2014 yılında Türkiye siyaseti AKP-Cemaat savaşına ve sosyal, dini, ulusal kutuplaşmalara kilitlendi. Bunların neticesinde sol açısından da pek parlak bir senenin geçtiğini söylemek zor. Gezi'nin yıldönümü gerçekten de bir dönemin kapanışı oldu ve eylemler kesildi.

günler sonra ulaşıldı. İşçilerin yine yok pahasına hayatını hiçe sayarak çalıştığı ve daha 6 ay önce yaşanan yüzlerce kişinin öldüğü faciadan hiç ders çıkartılmadığı ortaya çıkmış oldu.

17 Ekim tarihinde Rüşvet ve yolsuzluk operasyonunda soruşturulanlar hakkında takipsizlik kararı verildi.

22 Ekim tarihinde çeşitli sol partilerin ve aydınların bir araya gelerek oluşturduğu Birleşik Haziran Hareketi kuruldu.

Ayrıca Ekim ayında HSYK seçimleri AKP'nin zaferi ile sonuçlandı. Kamuoyunda Kaçak Saray olarak da bilinen Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nın yapımı tartışmalarla birlikte tamamlandı.

Kasım

TBMM'de, geçen yıl 17 ve 25 Aralık'ta yaşananlar sonrası "rüşvet ve yolsuzluk" iddiaları çerçevesinde oluşturulan ve dört bakanın soruşturulduğu komisyonun çalışmalarına yayın yasağı getirildi. Çok

sayıda yayın kuruluşu, yasağa uymayacağını ilan etti.

Kasım ayında Manisa'nın Soma ilçesi Yırca Mahallesi'nde, Kolin Grubu tarafından yapılmak istenen termik santrale karşı nöbet tutan köylülere, şirketin özel güvenlik birimleri saldırdı. Köylüler kelepçelenerek darp edildi. Şirketin dozerleri ise tam 6 bin zeytin ağacı kesti. AKP diktatörlüğü, sermayenin çıkarları uğruna, rant için her türlü eziyeti yapabileceğini bir kez daha kanıtladı.

Aralık

450 gün süren Yatağan direnişi 5 Aralık'ta sona erdi. Sendikanın işverenle anlaşması sonucunda özelleştirme durdurulmasa da direniş hakların kısmi olarak elde edilmesiyle sona erdi.

14 Aralık günü Twitter fenomeni Fuat Avni'nin önceden haber verdiği operasyonlarda Zaman Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ekrem Dumanlı ve Samanyolu Yayın Grubu Genel Müdürü Hidayet Karaca'nın aralarında bulunduğu 27 kişi gözaltına alındı. Karaca ve bir çok kişi tutuklandı. Ayrıca Fethullah Gülen hakkında yakalama kararı çıkartıldı. Aralık ayı AKP'nin Cemaatle yaptığı savaşta yaptığı en sert hamlelerden birisine tanık oldu. Ayrıca yolsuzluk operasyonlarının kilit isimlerinden Rıza Zerrab paralarını ve altınlarını faiziyle geri aldı.

Sonuç

AKP-Cemaat savaşının damga vurduğu 2014, kadıncı ayetlerinin, işcinayetlerinin arttığı, yoksulun daha da yoksullaştığı bir yıl oldu. Ayrıca basın özgürlüğüne ve internet kullanımına yönelik sansürün had safhaya ulaştığı bir yıl olan 2014, AKP'nin sokak eylemlerine ve protesto hareketlerine yönelik baskısını daha da artırdığı bir yıldır. Onlarca Kürt yurttaşın AKP eliyle katledildiği, ama neticede müzakerelerin anlaşmaya varıldığı haberiyle sürdüğü bir yılı geride bıraktık. 2015 yılına da tıpkı 2014'te olduğu gibi seçimler damgasını vuracak. Yeni yıl, sınıf mücadelesinin daha da sertleşeceği, AKP'nin baskı ve dikta uygulamalarını daha da artıracığı bir yıl olacak. Bunlara karşı mücadelenin de dozajını artırması gerekiyor.

CASTRO REJİMİ ÇKP’NİN İZİNDE İLERLİYOR

Çağın Erdinç

Marksist Bakış dergisi önceki sayılarında Küba’daki sistemin parça parça piyasa sistemine geçmekte olduğunu yazdı, çizdi. Türkiye’de sosyalistler arasında Küba’ya özel bir ilgi var ve bu ilgi en çok da Küba Devrimi’nden, Che Guevara’dan ve biraz da Fidel Castro’nun karizmasından kaynaklanıyor. Oysa devrimden ve Che’den sonra Küba’da çok ama çok şey değişti, halen de değişmeye devam ediyor. Ne yazık ki Türkiye sosyalist solu çoktandır sorgulama, inceleme, ilgilenme gibi temel devrimci alışkanlıkları (çok büyük ölçüde) kaybetmiş durumda. Bu yüzden de Küba’da neler olup bitiyor, bu gelişmeler neye dalalettir, bu çıkmaza nasıl girildi, bu çıkmazdan nasıl çıkılır gibi soruları, sosyalist kamuoyu pek sormuyor, ilgisiz kalıyor. Ya da körlemesine Küba övgüleri, gerçeklere takla attırarak tam gaz devam ediyor. Peki gerçeklere takla attırma imkanı kalmadığında güneşi balçıkla sıvamaya çalışanlar ne yapacaklar? Bu kişiler sosyalizme zarar veriyorlar, zira Castro yönetimi tamamen çözülebilir ya da Çin’deki sözde komünist partinin yaptığı gibi piyasaya öyle bir adapte olur ki artık sosyalizm iddiası ancak nostalji konusu olabilir. Eğer dünyada başarılı bir proleter devrim gündeme gelmezse Küba bu iki ihtimalden birini yaşayacak. Kaçış yok! Castro yönetimi, tıpkı Çin’de Çin Komünist Partisi’nin yaptığı gibi kendi kontrolünde serbest piyasaya geçişi hazırlamaya çalışıyor. ÇKP bu geçişi dünya pazarındaki geri konumu, ucuz iş gücüne elverişli nüfus yapısı ve zengin doğal kaynakları ile otoriter bir şekilde halledebildi. SSCB’deki hakim SBKP ise çok geç kalmıştı ve Sovyetler ekonomisi manevra yapamayacak kadar devasa ve dünya ekonomisine entegre durumdaydı. Neticede SSCB çözüldü. Çok daha küçük bir ekonomi olan

Küba da manevra yapabilme imkanına sahip. Castro iktidarı ÇKP modelini esas olarak turizm üzerinden hayata geçirmeye çalışıyor. 1990’larda adım adım başlayan bu süreç son yıllarda iyiden iyiye ivmelenmiş durumda.

Piyasa Reformları Hız Kazanıyor

Küba’da reform süreci Raul Castro’nun Ağustos başında yaptığı açıklamaların ardından hız kazandı. Bugüne gelinen süreç içerisinde serbest piyasa doğrultusunda yapılanlardan bazıları şöyle: 500 bin kamu çalışanının işten çıkartılarak devlet desteğiyle küçük üreticiye, hizmet sektörü girişimcisine dönüştürülmesi; küçük işletmelerde başlamış olan kapitalistleşmenin, tarım sektörünü de kapsayacak biçimde desteklenmesi; yabancı sermayenin gelebilmesine uygun altyapının, kurumsallaşmanın başlatılması; Küba’nın Mariel Limanı’nın 800 milyon dolarlık bir yatırımla “serbest ticaret bölgesine” ve uluslararası konteynır limanına dönüştürülmesi...

Bütün bu yapısal dönüşümler arasında Castro, mahrumiyetten serbest piyasanın nimetlerine odaklanmış yeni kuşak pragmatist gençlere de göz kırıyor. Hükümet cep telefonu, bilgisayar gibi elektronik aletler tüketimini serbest bırakmış; Kübalıların yabancı turistler için inşa edilen otellerde konaklamalarının yolunu açacak yasa değişikliklerini onaylamıştı. Elbette bu tüketim serbestisinden yararlananlar yoksul Küba halkı olmadı. Turistlerin kaldığı otelde bir gece kalabilmek bir Küba işçisinin onlarca aylık maaşına denk düşüyor. Ama diğer taraftan serbest piyasanın rezillikleriyle hızlı para kazanma yolları da Küba’da gelişim gösteriyor. Turizm sayesinde çok yaygın hale gelen fuhuş ya da yankesicilik

bu faaliyetlerin başında geliyor. ABD’de Küba diasporasının gönderdiği paralar da Küba’da çok büyük bir fark yaratabiliyor. Obama ile Raul Castro’nun yaptığı son anlaşma ile ABD’den gelen bu paralara konulan limitler de iki katına kadar gevşetildi. Yani toplumsal eşitsizlikler, önümüzdeki senelerde büyük sıçrama yapacak.

Reform süreci içinde işçiler için tavan ücret uygulaması kaldırıldı ve parça başı sisteminin öncülü olan bir uygulamaya geçildi. Reform programını yönlendirenler bu değişikliğin emek üretkenliğini artıracaklarını belirtmişlerdi. Ancak bu sistem ülke içindeki eşitsizliğin artmasına yol açtığı gibi, işçilerin dizginsizce sömürülmesinin de yolunu hazırlıyor. Geçtiğimiz bu süreçte kamu görevlilerinin konut mülkiyeti elde etmelerinin ve konutlarını miras bırakabilmelerini sağlayacak yasalar da kabul edilmişti. Bugün ise bir adım daha ileri gidildi ve kendi evini yapmak isteyenlere inşaat serbesti tanınarak bireysel konut mülkiyetinin yolu açıldı. Belli ki Küba’nın yeni sloganı “zenginleşin” olmuş.

Reformlar Ne Anlama Geliyor?

Bugüne geldiğimizde ise reformların, Küba halkını bireysel işletmelerin kuruluşuna izin verileceği bir döneme hazırladığı görülüyor. Bireysel girişimler üzerindeki engeller kaldırılıyor. Bu ise kapitalist temeldeki özel işletmelerin üretim hayatına girmesini kolaylaştıracak. Üretimdeki devlet kontrolünün kademeli olarak yerini özel girişimcilere bırakacağı bir döneme gireceğini söyleyebiliriz. Raul Castro liderliğindeki hükümetin reform sürecindeki temel programı bu yönde. Bunu sağlamak için tarım sektöründeki devlet hakimiyeti arka plana alındı ve üretimdeki

Küba, SSCB'nin çözülüşünden beri yıllar boyu Stalinist sol tarafından "sosyalizmin taşıyıcısı", "umudun kalesi" olarak methedildi. Kabesi büyük bir gürültüyle çökenler için biricik tutunacak dal olarak geriye Küba kalıyordu.

merkeziyetçi kurallar gevşetildi, kişilerin kendi ürünlerini yetiştirip satmalarına izin veren yasalar geçirildi. Geçtiğimiz günlerde berberlerin yasayla kendi dükkanlarına sahip olmalarının yolunun açılması pek çok yerde Küba'da "sosyalizm" in çözülüp çözülmediğine dair tartışmalar doğurmuş, Küba'nın nereye gittiğinin sorgulandığı bir döneme girilmişti. Berberlerle ilgili değişiklik aslında yapılmak istenenlerin ancak küçük bir adımıydı ve salt bir prova niteliği taşıyordu. Önümüzdeki dönemde ise bu uygulamalarının yaygınlaştırılması ve serbest mesleğin önündeki engellerin kaldırılması gündemde, ki Raul Castro da bu iddiayı olumlayarak küçük işletmeler üzerindeki devlet kontrolünün azaltılacağını belirtmişti.

Bugüne kadar yapılan değişiklikler toplumu serbest piyasa kapitalizmine yavaş yavaş ısındırmak amacı taşıyor ve bu amaç sebebiyle de bir sıçrama tahtası görevi görüyor. Fidel Castro'nun başkanlıktan çekilişyle hız kazanan süreç, Küba'nın uluslararası kapitalizmle tam entegrasyonunun sağlanacağı bir aşamayla neticeleneceğe benziyor. Gerek Küba Komünist Partisi yetkililerinin gerek hükümete yakın çevrelerin yaptığı çeşitli açıklamalarda kamu sektöründe şişirilmiş bir istihdamın

bulunduğu, üretici güçlerin yeterince kullanılmadığı ve verimliliğin artması için yeni yollar bulunması gerektiği vurgusu var. Yeni plana göre devlet sektöründe maliyet artışına sebep olan artı nüfus bireysel işletmelerin teşvik edilmesiyle yaratılacak yeni istihdam olanaklarından faydalanacak. Bu özel işletmelerin sahip olabileceği işçi sınırı henüz belli değil, ancak bunun da kademe kademe arttırılacağını söyleyebiliriz.

Ekonominin yapısal dönüşümünde yabancı sermayedarlara da artan oranda imtiyazlar sağlanıyor. Yeni yasaya göre yabancı sermayedarlar devlet arazilerini 99 yıllığına kiralayabilecekler. Bu imtiyazların amacı ise Küba'nın son dönemde ekonomisinin hayati önemdeki kesimini oluşturan turizm gelirlerinin devamlılığını ve artışını sağlamak. SSCB'nin çöküşünden sonra Küba turizm sektöründe yabancı sermayeye geniş alanlar açarak rahat bir nefes almıştı. 1991'deki çözülüşten sonra Küba hükümeti yabancı yatırımların önündeki engelleri kaldırarak ülkeye sermaye akışını serbest bırakmak zorunda kalmıştı. 20 yıl içinde şiddetle artan bir etki yaratan bu politika sonucu bugün Küba'daki doğrudan yabancı yatırım milyar dolara ulaşmış durumda. Birçok Batılı turizm tekeli Küba'nın bakir kıyılarında at koşturuyor. Bu otellerde

konaklayan Küba dışından turistler, ülkeye belirli bir miktar para bırakırken, Kübalı emekçilere bu otellerde hizmet etmek düşüyor. Mahrumiyet içerisinde büyüyen yeni kuşaklar, serbest piyasanın önlerine yeni imkanlar serdiğini düşünüyorlar. Maalesef ki heyecanlı ve sabırsızlar. Eski kuşaklar ise yoklukla geçen uzun yılların ardından yorgunlar ve birşeylerin değişmesi gerektiğini düşünüyorlar. Maalesef serbest piyasanın Küba'daki azgın gelişimine halktan bir muhalefetin başlayacağını beklememek gerekir.

Küba Ekonomisinin Niteliği ve "Devrimci" İllüzyonlar

Küba, SSCB'nin çözülüşünden beri yıllar boyu Stalinist sol tarafından "sosyalizmin taşıyıcısı", "umudun kalesi" olarak methedildi. Kabesi büyük bir gürültüyle çökenler için biricik tutunacak dal olarak geriye Küba kalıyordu. Rusya hızla serbest piyasa kapitalizmine geçmiş, Çin 1970'lerden beri mevcut ekonomik sistemini "piyasa sosyalizmi" gibi ucube bir kavramla tariflemiş, Doğu Avrupa'daki bürokratik diktatörlükler yıkılmış ve bu bölge yeni bir pazar olarak kapitalizmin imdadına yetişmiş, batı merkezli sermaye gruplarının tahakkümü altına girmiş bulunuyordu. Doğu bloku hülyalarından geriye yalnız en koyu Stalinistlerin bile

savunmaya cesaret edemedikleri Kuzey Kore ve SSCB'nin Karayipler acentası Küba kalıyordu. Peki tüm doğu bloku ülkeleri serbest piyasa kapitalizmine geçerken Küba neden aynı rotayı izlemedi ve bürokratik devlet kapitalizmi rotasında kalmaya devam etti?

Bu soruyu ancak Küba'nın kendi iç dinamikleriyle anlayabiliriz. Örneğin Çin, devrimden sonra hızla üretimi artıran bir sanayi programını hayata geçirmişti. Mao'nun "Büyük İleri Atılımı" on milyonlarca kişiyi açlıktan kırdı geçirdi, ama bu atılım programı Çin'in geleceğini tayin edecek bir dönüşümün düğüm noktasıydı. Çin son 30 yılda emperyalistlere kök söktürecek konuma, kapitalizmini kademeli olarak geliştirerek geldi. SSCB sonrası Rusya zaten güçlü bir sanayiye sahipti. Küba ise hiçbir zaman kendi sanayisini geliştirme imkanını bulamadı. 60'lı yıllarda Che bu yönde hamleler yapmaya başladığında ise bir anda istenmeyen adam ilan edildiğini gördü. SSCB ile karşılıklı anlaşmaya göre Küba yatırımlarını sanayiye değil fakat tarıma ayıracak, şeker pancarı üretimine endeksli monokültür bir ekonomiye dayanacaktı. Nesnel koşulların elverişsizliği ulusal kalkınmacı Castro önderliğinin elini kolunu bağlıyordu. Castro arada sırada Latin Amerika'nın bağımsızlığından dem vuracak oluyor fakat, ülke ekonomisinin güçsüzlüğü onu hemen tekrar SSCB ittifakının şefkatli kollarına teslim ediyordu.

Küba'da devrim bir işçi devrimi değil, ulusal kalkınmacı reformist önderliğin iktidarı ele geçirdiği bir toplumsal olay olarak gerçekleşmişti. Kapitalizmle ve özel mülkiyetle herhangi bir sorunları olmadığını açıklayan Fidel Castro ABD'den yüz bulamayınca yüzünü mecburen SSCB'ye döndü ve planlı ekonomi, devlet mülkiyeti temelinde yutturulan bir "sosyalizmle" 50 yıl boyunca bürokrasinin sözcülüğünü üstlendi. Ancak düşük ölçekte sanayileşebilen Küba'da üretim tamamen devlet kontrolünde, tepeden bürokratlar tarafından denetlenen bir süreçten ibaretti. Küba'da ne işçi konseyleri oluşmuştu ne de üretimde işçi denetiminin nüveleri mevcuttu. İşçilerin ürettiği artı-değere el koyan bürokrasi yönetiminde de tek hakim sınıf olarak kendini örgütlemişti.

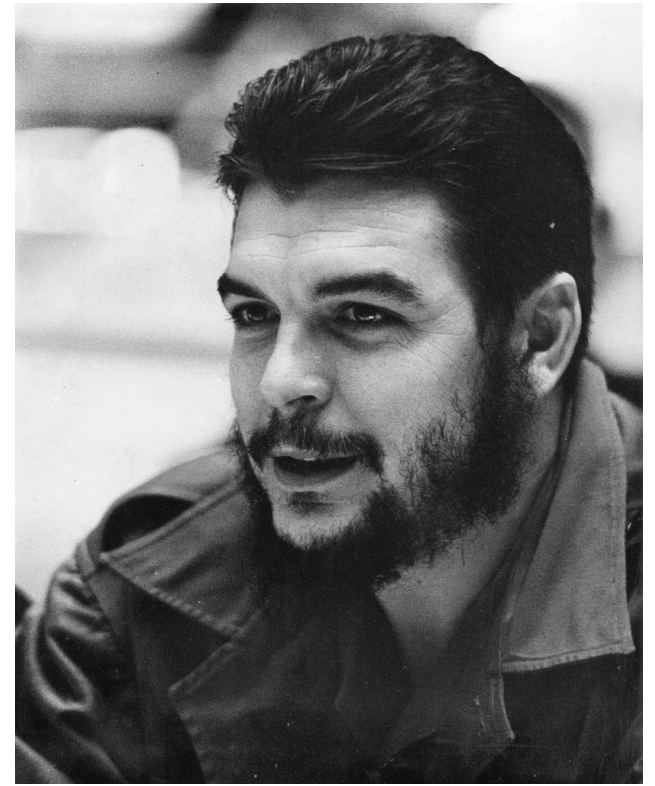
İşte SSCB'nin çözülmesinden sonra kesilen yardımlar neticesinde bu bürokratik mekanizma reformlar yapmaksızın ayakta kalamayacağını anladı ve ilk adım yabancı sermayedarlara kapıların açılması oldu. Sanayinin dünya piyasalarındaki yetersiz rekabet gücü bürokrasiyi alternatif önlemleri düşünmeye sevketti. Şeker pancarının yerini turizm aldı ve Küba bir süre böyle ayakta durmayı denedi. Ancak gelinek noktada üretimdeki verimsizlik ve dünya pazarının

sıkıştırmaları karşısında bürokratik önderlik kadiri mutlak bir devlet hakimiyetinin çözülmesi ve üretimdeki bürokratik kabuğun yavaştan çatlamasını ekonomik kalkınma için elzem görüyor. Böylece serbest piyasa kapitalizminin tohumlarının atılmasıyla işçi sömürsünün koşulları da ağırlaştırılacak. İş güvencesinden yoksun bırakılan işçi sınıfından, sermayedarların insafına bırakılma pahasına, üretimi arttırmaları istenecek.

Elbette tüm bunlar Küba'nın özgün koşulları göz önüne alındığında derece derece yapılıyor ve aslında SSCB çözüldüğünden beri de sistematik reformlar dizisi işlemeye devam ediyor. Küba'nın ekonomik özgünlüğüne yukarıda değinmiştik. Bunun yanında Fidel'in yarattığı gelenek de Küba'yı geçmişteki Stalinist diktatörlüklerden ayıran bir görüntü sunuyor. Castro önderliğindeki bürokrasi diğerlerinin aksine sanki üretimde ve yönetimde bir işçi denetimi söz konusuymuş gibi davranarak Küba'da sınıflar arası bir toplumsal mutabakat olduğu izlenimini vermek için özenle uğraştı. Eşitlikçi söylemler, Fidel'in popülizmi, ABD baskısının doğurduğu anti-Amerikancı histeriyle bütünleşti ve Fidel yönetimi kitle desteğini kendi iktidarı için bir meşruiyet aracı olarak hep kullandı. Geniş halk kitleleriyle ilişkiyi iyi tutmaya çalışan hükümet "halk yönetimi" söylemi altında devrimci muhalefetin önlemini daha doğmadan aldı. Fidel'in Havana mitingleri ve daha birçok ideolojik destek yönetimdeki bürokrasiyle emekçi sınıflar arasında bir uzlaşma ortamını bürokrasinin eline verdi.

Emekçi sınıfla bürokrasi arasındaki, diğer Stalinist devletlerden görünüşte oldukça farklı olan bu özgün ilişki reformların parça parça yapılmasını zorunlu kılan etmenlerden biri. Fidel'in iktidardan çekilişi de bu sürecin önemli noktalarından biri oldu. 50 yıl boyunca kitlelerin hafızasında devrim ve sosyalizmle özdeşleşen Fidel'in kapitalizme geçiş buyrukları vermesi derin bir sadakat kaybına yol açıp geniş kitleleri rejim muhalifliğine itebilirdi. Böylece Raul Castro geçiş programını hayata geçirmek için hamleler yaparken Fidel de perde arkasından yaptığı açıklamalarla devrimci retoriği kullanmaya devam edebiliyor.

Ayrıca bürokrasinin ekonomik denetimini bir anda yitirmesi de kendi çıkarlarına ters. Zaman içerisinde özel kişilerin hizmetine tahsis edilecek devlet işletmelerinde de bu çok özel kişiler üst düzey bürokrasinin içerisinde seçilecek. Çin'de olan buydu. Küba'da da işçileri denetleyen fabrika müdürleri, üretim sürecinde ayrıcalıklı bir yer edinen ve toplumsal farklılaşmanın temelini oluşturan bürokratlar süreçten kazançlı çıkan unsurlar olacak.

SSCB sonrası Rusya zaten güçlü bir sanayiye sahipti. Küba ise hiçbir zaman kendi sanayisini geliştirme imkanını bulamadı. 60'lı yıllarda Che bu yönde hamleler yapmaya başladığında ise bir anda istenmeyen adam ilan edildiğini gördü.

Tek Ülkede Sosyalizm: Bir Teorinin İflası

Tüm bu saydıklarımızdan sonra Küba'da sosyalizmin iflası haykırıışlarının boş laftan başka bir şey olmadığı görülecektir. Her fırsatta Küba'ya saldıran burjuva liberallerine bu kozu verenler de küçük burjuva sol unsurlar. Boş hayallere kapılanların, nihayetinde hayal kırıklığına uğraması kaçınılmaz bir durum. Oysa devrimcilik, kendine fırtınadan sığınacak limanlar aramakla, boş umutların telkin edici sarhoşluğunda manen rahatlamakla olmaz. Kendine küçük umut kaynakları yaratmak ve bu küçük dünyada teselli bulmak küçük burjuva rüyaların kaçınılmaz sonucudur. Küba örneği bu gerçeği tüm çıplaklığıyla gösteriyor. Bundan 80 yıldan fazla zaman önce, Stalinist bürokrasinin teorik sığınağını oluşturan Tek Ülkede Sosyalizm teranesine verdiği cevapta Troçki kapitalist dünya sisteminin birbirine kopmaz bağlarla bağlı olduğunu teorik olarak açıklamıştı. Bunun pratik sonuçları SSCB örneğinde çok önceden görülmesine rağmen Küba konusundaki illüzyonlar ancak bugün yıkılıyor. Marksist teorinin yerine küçük burjuva hayal dünyasıyla karışık devrimci romantizm ikame edilince sonuç hep aynı oluyor: yine hüsrana yine hasret... Oysa dünya devrimi şiarı, bir dünya sistemi olan kapitalizmi yeryüzünden silmek için yegane çözüm olarak önümüzde duruyor.

SDH'DEN

Akdeniz Üniversitesi Marksist Fikir Topluluğundan “21. Yüzyılda Sosyalizm Mümkün mü?” Paneli

Akdeniz Marksist Fikir Topluluğu olarak “21. Yüzyılda Sosyalizm Mümkün Mü? Marksizm Güncel Mi? AKP Karşıtlığı Yeterli Mi?” konulu panelini Antalya Çağdaş Gazeteciler Derneği’nde Marksist Bakış dergisi yazarı V. Umut Arslan’ın sunumuyla gerçekleştirdik. Panel günler öncesinde Akdeniz Üniversitesi’nde ve Antalya genelinde yaptığımız afişleme çalışmaları, bildiri dağıtımlarıyla duyuruldu.

Nitelik ve nicelik bakımından dolu dolu geçen panelde V. Umut Arslan, AKP karşıtlığının önemli olduğunu ama salt AKP karşıtlığının yetersiz olacağını vurgusunu yaptı. AKP’yi ve onun tüm pisliklerini temizleyecek olanın devrim olduğu vurgulandı. Solda birlik üzerine gelen sorulara ise bu birlikteliğin gerekli olduğu fakat bu birlikteliklerin doğru paydalarda buluşmasıyla mümkün olacağı; bu çerçevede güncel dair teorik tahlillerle somut talepler üzerinden şekillenecek birlikteliklerin oluşturulması gerektiği vurgulandı. Ardından güncel politikaya dair Birleşik Haziran Hareketi, Rojava gibi konular tartışıldı. İki buçuk saat süren panel söyleşinin ardından son buldu.

Marksist Fikir Toplulukları olarak henüz 2 ay gibi bir süre önce Akdeniz Üniversitesi’ne girmemize rağmen bıraktığımız etki sadece Akdeniz MFT’ye değil genele de katkı sunmuştur. Akdeniz MFT olarak bundan sonraki süreçte Antalya genelinde ve Akdeniz Üniversitesi’nde etkinliklerimiz artarak devam edecektir.

İŞİD’e, Polise, KaçAk Saray’a Değil Emekçiye Bütçe!

“AKP’nin Bütçesine Hayır” diyenler 13 Aralık Cumartesi günü Ankara’da buluştu. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) ve Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu’nun (KESK) çağrıcısı olduğu merkezi miting, Ankara Garı önünden yürüyüşle başladı. Çok etkili şekilde örgütlenmeyen, gündemi eylemsiz geçirmemek adına gerçekleştirilen eylem, çok geniş bir katılıma ulaşmadığı gibi çok coşkulu da geçmedi. Yürüyüş sonunda Sıhhiye Meydanı’nda devam eden miting KESK ve DİSK yöneticilerinin konuşmalarıyla sürdü.

Sürekli Devrim Hareketi, Marksist Fikir Toplulukları ve Marksist Liseliler olarak öncesinde örgütlemesini gerçekleştirdiğimiz mitinge coşkulu ve kitlesel bir kortejle katıldık. Mitingin en güçlü kortejlerinden biri olarak disiplin ve coşumuzu kaybetmeden yer aldığımız eylem sonrasında Sıhhiye’den Yüksel Caddesi’ne bir yürüyüş gerçekleştirdik. Burada yapılan konuşmalar ve halaylarımızın ardından eylemimizi sonlandırdık.

HABERLER

Spartaküs Kültür Sanat Derneği Faaliyetlerine Devam Ediyor

Spartaküs Kültür Sanat Derneği'nin Ankara şubesi geçtiğimiz Ekim ayında Kızılay Karanfil Sokak 14/9 adresinde açıldı. Coşkulu ve kalabalık bir açılış etkinliği ile faaliyetlerine başlayan derneğimiz, politik, teorik, güncel ve sanatsal faaliyetlerle devrimci çalışmalarımıza güç katıyor. Bağlama, satranç ve gitar kurslarının yanı sıra her hafta şiir dinletileri, film gösterimleri ve politik söyleşiler gerçekleştiren Spartaküs Kültür Sanat, Şubat ayının sonlarında başlatacağı Marksizm okulunda dönemlik derslerle çalışmalarına devam edecek. Yeni gençlik kuşağını kültürel-teorik-sanatsal bir birikimle donatmak için Spartaküs Kültür Sanat çalışmalarına tüm hızıyla sürdürecektir.

KTÜ Marksist Fikir Topluluğundan "21. Yüzyılda Sosyalizm Mümkün mü?" Paneli

KTÜ Marksist Fikir Topluluğu olarak "21. Yüzyılda Sosyalizm Mümkün Mü?" konulu panelimizi Marksist Bakış yazarı V. Umut Arslan'ın katılımıyla gerçekleştirdik. Panelimize, üniversite öğrencilerinin yanı sıra direnen Farabi işçileri de katılım gösterdi. Panel, mücadelede kaybedilen devrimcilerin anılmasının ardından canlı bir toplamla sürdürüldü. Marksizmin güncelliği tartışılırken salt AKP karşıtlığı üzerinden siyaset yürütmenin yetersizliği ve Türkiye'de solda birliktelik hareketlerinin somut talepler ekseninde olması gerektiği vurgulandı. Panel, V. Umut Arslan'ın sunumunun ardından katılımcıların sorularıyla interaktif bir şekilde devam etti. Katılımın yoğun olması panelin verimliliğini oldukça arttırdı. KTÜ MFT; Karadeniz'de, devrimci Marksizm şiarını yükseltme kararlılığını bir kez daha ortaya koydu.

Direnen Ülker İşçilerinin Yanındayız!

İşten atılan Ülker işçileri, bir ayı aşkın süredir işe geri alınmak için mücadele ediyor. Hak-İş'e bağlı Öz Gıda-İş sendikası üyesi olan bir grup işçinin, DİSK Gıda-İş'e geçmesi üzerine, Ülker yönetimi sendika değiştirme hakkını kullanan işçileri işten atmıştı. 27 Ekim'den bu yana Topkapı'daki Ülker fabrikasının girişinde çadır kuran ve işe alınma mücadelesi veren 8 işçi, eylemlerini sürdürüyor.

İstanbul SDH, direnen Ülker işçilerine bir ziyarette bulundu. Topkapı PTT binası önünden yürüyüşe başlayan SDH'liler, sloganlarla direniş alanına geldi. Yürüyüş esnasında ve direniş alanında "Ülker İşçisi Yalnız Değildir", "Ülker'de Direniş Kazanacak", "Yüklen Emekçi Kazanacağız" sloganları atıldı.

Ülker işçilerinin sıcak karşılamasının ardından, çadırda bir müddet sohbet edildi. Direnişin son günlerdeki seyrini aktaran işçiler, yakın zamana dair beklentilerini de dile getirdi. Ülker direnişinin yanı sıra ülke genelindeki sınıf mücadelesi üzerine de yapılan konuşmanın sonunda, SDH'li yoldaşlar direnişin maddi ihtiyaçları için üniversitelerde "Ülker Direnişine Destek Kampanyaları" örgütlemeye başladı. Dayanışma için kampanyamızla topladığımız paraları teslim ettiğimiz Ülker işçileri, facebook hesaplarından çalışmalarımızın resimlerini paylaşıp bize teşekkür mesajı da yayınladılar.

Ülker İşçisi Kazanacak!

DÜNYANIN OLAĞANÜSTÜ 2014 YILI

Derya Koca

Dünyanın 2014 çeşitli açılardan sınırları zorlayan bir yıl oldu. 2014'ün 2008 krizinden sonra devrildiği dinamikler büyük gelişmelere gebeydi. 2014 yılında büyük siyasi krizleri aynı zamanda da fırsatları doğurdu.

2014'ün devrildiği dinamiklerin başında 2008 krizinin sonuçları geliyor. İtalya, İspanya, Yunanistan, Arjantin, Portekiz ve İrlanda başta olmak üzere kesinti paketlerinin uygulamaya konulmaya çalışıldığı ülkeler çetin sınıf mücadelesi deneyimleri yaşadı. 2015 yılı için son derece kritik olan Yunanistan ve Arjantin'deki gelişmeleri bu arka planla birlikte ele almak faydalı olacaktır. Aynı zamanda hem krizin etkilerinin hem de Dünya Kupası gündeminin merkezindeki Brezilya da bu noktada üzerine bahsedilmesi gereken bir diğer ülke olacak. Kapitalist sistemin sıkışmışlığı bu ülkelerde egemen sınıfa sıkıntılı günler yaşatırken solun giderek güçlendiği bir cephe büyük başarı hikayeleri yazmaya aday.

2014'teki büyük siyasi gelişmelerin bir ucu da Arap Baharı'na çıkıyor. 2010 yılında Tunus'ta başlayan isyan ile birlikte Kuzey Afrika'dan Ortadoğu'ya uzanan büyük bir kendiliğinden hareketi gördük. Bu önderliksiz hareketler doğal sınırlarını kesin biçimde 2014'te ilan etti.

Bu dinamikler 2014 hafızasında şunları bıraktı:

*21. yy'ın en önemli toplumsal olaylarından olan Arap Baharı Tunus'ta patlak verdiğinde

işsizlik ve Bin Ali diktatörlüğüne karşı açılan bir bayrak olmuştur. 2011'de kurucu seçimlerde Müslüman Kardeşler'in partisi olan Ennahda 2013'te iktidara geldi. Bin Ali diktatörlüğünün çürümüşlüğünden de öte bir baskı iktidarı kurdu. Ennahda, dinci siyasal yönelimleri, baskı ve yasakları ile dinamikleri canlı olan Tunus'ta 2014 yılı boyunca yeni bir protesto hareketini tetikledi. Bu özgürlükçü refleksleri sokağa döken; 2013'te dinden çıktığı gerekçesiyle katli vacib ilan edilen Tunus muhalefetine isimlerinden Tunus Kurucular Meclisi Başkan Yardımcısı El Brahmi ve kendisini reformist Yurtsever olarak niteleyen Demokrat Parti'nin Genel Sekreteri Şükrü Belid'in seleflerince katledilmesi oldu. Belid'in öldürülmesinin ardından UGGT genel grev ilan etti. Büyük protestolar düzenlendi. Rejim, gerçek mermilerle protestoları bastırmaya çalıştı. Tunus'ta da sokaklar yeniden ısınırken MK, Kuzey Afrika ülkelerinde tam bir siyasal iflase sürüklendi. Laik bir cephe olarak nitelenebilecek Tunus Çağrısı (Nida partisi) içinde işçi sendikalarının, patronların, reformist ve sosyal demokratların bulunduğu geniş bir burjuva ittifak olarak ortaya çıktı. Seçimlerde %37 alan Nida, Bin Ali rejiminden kalan siyasetçilerle muhalefeti yeniden aynı safa sokmayı başardı. Ne var

ki devrimci dinamiklerin hala canlı olduğu Tunus'ta Ekim 2014'teki seçimlerde bu ilerici niteliğe rağmen tüm siyasal eksenin laik - anti laik çatışmasına indirgendiği Stalinizmin arttığı Halk Cephesi mantığı bu radikal gençlik kuşağını bir zamanlar devirmek için sokakta katledilmeyi göze aldığı eski rejimin artıklarına yeniden kucak açar hale getirdi. Öte yandan çoğunluğu genç yeni kuşaktan gelen özgürlükçü tepkiler Müslüman Kardeşler'in oylarını %37'den %27'ye gerilettiler. Kısacası Tunus'taki devrimci dinamik sosyalist bir alternatifin yokluğunda devrimci dinamiklerinden büyük ölçüde uzaklaştı ve laiklik merkezli bir kutuplaşmaya doğru çekildi. Ancak Tunus'un 2014'ü Müslüman Kardeşleri sokakta bitirerek canlı temellerini de ortaya koydu.

*Müslüman Kardeşler iktidarına karşı yeniden Tahrir'e akın etmeye başlayan Mısır halkı yeni firavun Mursi'nin kabusu olmuştur. General Sisi'nin darbesi, iki yılda iki diktatörlük deviren bir halkın gücünden korkarak MK'yi halkın elinden kurtarıırken düzeni tesis etmek için iktidarı almıştı. Mısır halkının büyük nefretini kazanan MK'yi yasa dışı ilan eden Sisi, aslında sokağa karşı yaptığı darbeye rağmen şu an bir zamanlar sokakları dolduran milyonlarca emekçinin desteğine

sahip. 2014 yılında artık Sisi taraftarlarıyla anılan Tahrir'in devrimci ruhu de böylece kendi sınırlarını ortaya koymuş oluyor.

*Arap Baharının kışa döndüğü yer ise Libya. Libya, 2014 yılında tam anlamıyla savaş ağalarının elinde yitip gitmiş durumda. Bahar'ın özgürlükçü ruhunun en kısa sürdüğü; emperyalist manipülasyonun bombardımana çok hızlı döndüğü Libya'da Kaddafi, 20 Ekim 2011'de ibretlik bir cinayetle öldürülmüştü. Rakip kabilelerin çıkar dengeleri üzerine kurulu olan iktidar bir anda kabileler arası askeri ve siyasi gücün savaş alanına dönüverdi. Şu an Libya'da tam anlamıyla şehir eşkıyalığı hakim. Durmaksızın birbirleriyle savaşıyor yüzlerce silahlı grup ülkeyi yiyip bitiriyor. Mayıs'ta Hafter'in Trablus'a yönelik gerçekleştirmeye çalıştığı darbe girişiminden bu yana Tobruk ile Trablus yönetimleri arasında şiddetli çatışmalar devam ediyor. Yani fiili olarak ülkede iki hükümet, iki ordu ve iki meclis var. Ülkede söz sahibi olan dört temel güç ise Libya'da modern anlamda bir devlet mekanizmasının kalmadığını açıkça gözler önüne seriyor:

1-Tobruk merkezli Temsilciler Meclisi (anayasa mahkemesi tarafından feshedilen, emperyalist güçlerce desteklenen kanat, lideri başbakan ed-Dayri ve askeri gücü emekli general Hafter'e bağlı Onur Operasyonu Güçleri.)

2-Trablus merkezli Ulusal Kurtuluş Hükümeti (Ömer El-Hasi'nin önderliğinde. Tam anlamıyla savaş ağalarının ve İslamcılarının siyasal odağı. Müslüman Kardeşler'in de içinde bulunduğu Kaddafi karşıtı muhalefetin adı olan Libya Şafağı Koalisyonu'nun (Feer) desteklediği kanat. Trablus ve Misrata'daki Selefi örgütlerle ittifak halinde. Bingazi'yi yönetiyor.)

3-İŞİD (İŞİD'e biat ettiğini açıklayan Müslüman Gençlik Meclisi emirlik kurmaya çalışıyor. Suriye'deki İŞİD varlığını güçlendiren Selefi katillerin ilk uğraşının Libya olduğunu, Suriye'ye de Türkiye

üzerinden geçtiğini hatırlamakta yarar var)

4-El-Kaide uzantısı Ensar El Şeria ve diğer selefi İslamcı örgütler (ki bu örgütler açıkça Katar ve Sudan tarafından finanse ediliyor. Derne'yi kontrol ediyorlar.)

Bu tablonun özeti şu: petrol havzaları ve siyasi iktidar içi savaşıyor bu çeteler Libya'ya emperyalizmin hediyesi bir bataklık yarattı. Libya Devrimi diye emperyalizmin yelkenine rüzgar olanların utanç verici halleri sadece mide bulandırıcı olabilir.

*Yalnızca 2014'e değil, son dört yılda damgasını vuran en önemli olay belki de Suriye'deki emperyalist savaş. Esad 2014'te de düşmedi. Çünkü Esad'ın alternatifi olarak sunulan ÖSO'nun kendi içinden çıkan El Nusra gibi Selefi fanatik gruplar, bölge halklarına büyük bir katliam senaryosu sunuyor. Bu senaryonun asıl korkutucu yüzü İŞİD ile ortaya çıktı. 2014 yılının asıl olayı olarak tarihe not edilmesi gereken İŞİD, Irak savaşından bu yana kazandığı toplumsal taban ve Suriye ile Libya'da kazandığı maddi ve askeri donanımla büyük bir atağa geçti. 11 Haziran'da Irak'ın ikinci büyük kenti Musul'u ele geçirdi. İkrime, Kobane ve Şengal başta olmak üzere halklara barbarca saldıran İŞİD aynı zamanda Ortadoğu halklarının lanetle

andığı ABD'nin ve "müttefik güçleri"nin bölgeye yönelik bombardımanlarının ve Ortadoğu'daki varlığını yeniden güçlendirmelerini meşrulaştırmayı başardı. Bu örgütlerin zaten "made in USA" olduğunu unutmamak gerekir. Rojava ulusal atılımının kazanımlarını savunmak adına Kürt halkının ortaya koyduğu destansı Kobane direnişi, insanlık adına yüz akı olsa da İŞİD bölgede uzun süre tutunacak bir aktör olduğunu kanıtladı.

*Ortadoğu'daki gözyaşı Gazze'de 2014'te de durmadı. 8 Temmuz-26 Ağustos arası uzun yıllar görülmedik boyutta bir bombardımanla İsrail Gazze'yi vurdu. Bilanço: 1437 ölü, 10750 yaralı.

*Kapitalizm 2008 ekonomik krizin atlatabilmiş değil. ABD dışındaki tüm ekonomilerden olumsuz sinyaller gelmeye devam ediyor. Troyka'nın (AB, Avrupa Merkez Bankası ve Dünya Bankası'ndan oluşan üçlü çete) krizdeki ülkelere borç kredileri karşılığı uygulanmasını istediği kemer sıkma paketleri işsizliğin giderek arttığı Avrupa'da emekçileri büyük protestolar yapmaya itti. Emekçilerin koşulları şu an oldukça geriletildi.

*Krizden en çok etkilenen ikinci ülke olan İspanya'da gençler arasındaki işsizlik %50'lere fırladı. Öte yandan Öfkeliiler Hareketi'nin temellerini attığı Podemos, Kasım ayında yapılan anketlerde oyların %27'sini alarak ilk genel seçimlerde birinci parti çıkma olasılığını ortaya koydu. Aynı ankette İspanyolların yüzde 91'i ülkedeki siyasi durumu "kötü" ve "çok kötü" şeklinde tanımlıyor. Kısacası İspanya'da farklı siyasal alternatiflere yönelik ciddi bir arayış var. Yine bu ankette ortaya çıktığı üzere İspanya burjuva siyasetinin geleneksel siyasal özneleri olan Sosyalist İşçi Partisi (PSOE) %28'den %25'e düşüyor. 2015 seçimlerinde Halk Partisi (PP) nin de %45'ten %20'ye çakılacağı ve Yunanistan'daki PASOK gibi iflasın eşğine geleceği şimdiden söylenebilir.

*Kriz deyince akla ilk gelen Yunanistan ise şu an tarihi günler yaşıyor. Kriz öncesi %3'lük oy oranı olan Avrupa Solu üyesi reformist SYRIZA, canlı sınıf dinamiğinin estirdiği rüzgarı arkasına alarak kesinti paketlerine karşı yürütülen mücadelede düzen partilerini geride bıraktı. Kamuda ücretlerin %30 çakıldığı Yunanistan'da krizden bu yana 32 genel grev yapılsa da KKE, Syriza ve PASOK'lu sendika bürokratlarının kesintisiz genel grev gibi esas vurucu silahların kullanılmasını bilinçli olarak engellenmesi yüzünden burjuva düzen ayakta kalabilmişti. Bugün geline nokta Yunanistan egemen sınıfının eski partilerinden PASOK %5'e geriledi. (Yeni Demokrasi) YD ise %27-30 aralığında. Genel seçimlere giden ülkede birinci parti konumundaki SYRIZA anketlerde %30-35 bandında görünüyor. Bu, egemen sınıfın krizi demek. SYRIZA'nın sınırlarını aşabilecek bir radikallik ortaya konabilirse Yunanistan'ın tüm dünyaya umut olması ve 2015 yılına damgasını vurması söz konusu olabilir. Aksi takdirde ise ülke daha derin ikinci bir krize gebe. Panik halindeki sermaye Altın Şafak gibi besleme faşistleri yeniden sokaklara salabilir.

*2014'ün sosyalistler açısından belki de en büyük olayı Arjantin'de İşçilerin Sol Cephesi

(FIT)'nin 1 milyon 200 bin oy alarak meclise girmiş olması. Kitle radikalizminin bir sonucu olarak iki yılda oylarını 1 milyon arttıran FIT büyük bir başarı öyküsü yazdı. Ülkeyi

Putin'in son yıllardaki artan gücü, Ukrayna konusunda AB'nin ve NATO'nun Rusya'ya yönelik tehditkar açıklamalarla karşılık buluyor. Öyle ki 2014'ün son günlerinde ABD, Rusya'yı hizaya çekmek için petrolün varil fiyatını 60 doların altına çekti. AB de ciddi yaptırımlar açıklıyor. Neticede Rusya 2014'ün sonundan itibaren krize girmiş durumda. Birlikmiş döviz rezervlerine güveniyorlar. Emperyalist rekabet, 2015'te bu çelişkileri başka noktalara taşıyabilir.

yıl boyunca genel grevlerle sarsan emekçiler Arjantin, kapitalizmin kesinti paketlerine en sert mücadelenin verildiği ülke. Arjantin ekonomisinin derin bir krizin eşliğinde

olduğu düşünüldüğünde FIT'in omuzunda ne kadar büyük bir sorunluluğun olduğu ortaya çıkacaktır. FIT'in aynı zamanda tarihsel bir fırsat anlamına gelen bu sorumluluğu taşıyıp taşıyamayacağını zaman gösterecek. Arjantin kriz, sınıf hareketi ve devrimci örgütlülük üçlüsünün birleşmeye çok yakın olduğu bir örnek olarak dünya sınıf mücadelesi açısından çok özel bir yerde duruyor.

*Küba'da ise 2014 serbest piyasaya geçişin hızlandığı yıl oldu. Obama'nın Küba açılımı ile başlayan ve Castro'nun karşılıklarıyla devam eden süreç, giderek olgunlaştı ve ambargonun yumuşatılması karşılığında serbest piyasaya yeni alanlar açıldı, ABD'ye bir takım ödüller verildi. Castro yönetimi, kendi kontrolünde serbest piyasaya uyumlu geçişi öngörse de aşağıdan gelen yeni kuşaklar daha pragmatikler ve Berlin Duvarı'nın çöküşünde olduğu gibi hızlı çözümler de önümüzdeki yıllar için olasılıklar dahilinde.

*Brezilya'da 2013'te işsizlik %5'e ulaşarak 2 milyon kişi gibi rekor seviyeye ulaşmıştı. Gezi ayaklanmasına paralel olarak sokaklara dökülen milyonlarca emekçi yolsuzlukları, yoksulluğu ve polis şiddetini protesto etmişti. 2014'te dev bütçeyle gerçekleştirilen Dünya Kupası doğal olarak büyük protestolarla

karşılanmıştı. Dünya Kupası başlamadan önce büyük ses getiren eylemler kupa boyunca sürmüştü, polis protestoculara nefes aldirmamak üzere azgınca saldırmıştı. 2016 yılında Yaz Olimpiyatları'nı gerçekleştirecek olan Brezilya'da ise iktidardaki İşçi Partisi (PT)'nin lideri Dilma Rousseff, devrimci alternatifini kendisini gösterememesi yüzünden keskin işçi düşmanı sağcı aday karşısında yoksul halkın desteğini kazanarak Ekim ayında yeniden başkan seçildi.

*Amerika kıtasından bir başka güzel haber ise Seattle'dan geldi. Seattle Kent Konsey'ine ciddi bir başarıya imza atarak girmeyi başaran sosyalist aday Kshama Sawant ülke tarihinde bir ilk oldu. Saatlik asgari ücretin kentte 15\$'a yükseltilmesi için başlatılan kampanyanın önderliğini de yapan Sawant, önemli kazanımların elde edilmesine aracılık etti. %60'lık bir zam anlamına gelen saatlik 15 dolarlık ücret kazanımı tüm iş kolları için geçerli olmasa da düşük ücretle uzun saatler çalışan fast food restoranlarındaki emekçilerin önemli bir kısmı için geçerli. Şehirde 500'den az işçi çalıştıran tüm işletmeler, 7 yıl sonunda çalışanlarına %60 zam yapmış olacaklar. Çok sınırlı olsa da ABD'de sosyalistlerin varlık göstermesi açısından oldukça başarılı bir kampanya süreci yaşandı. Öyle ki büyük

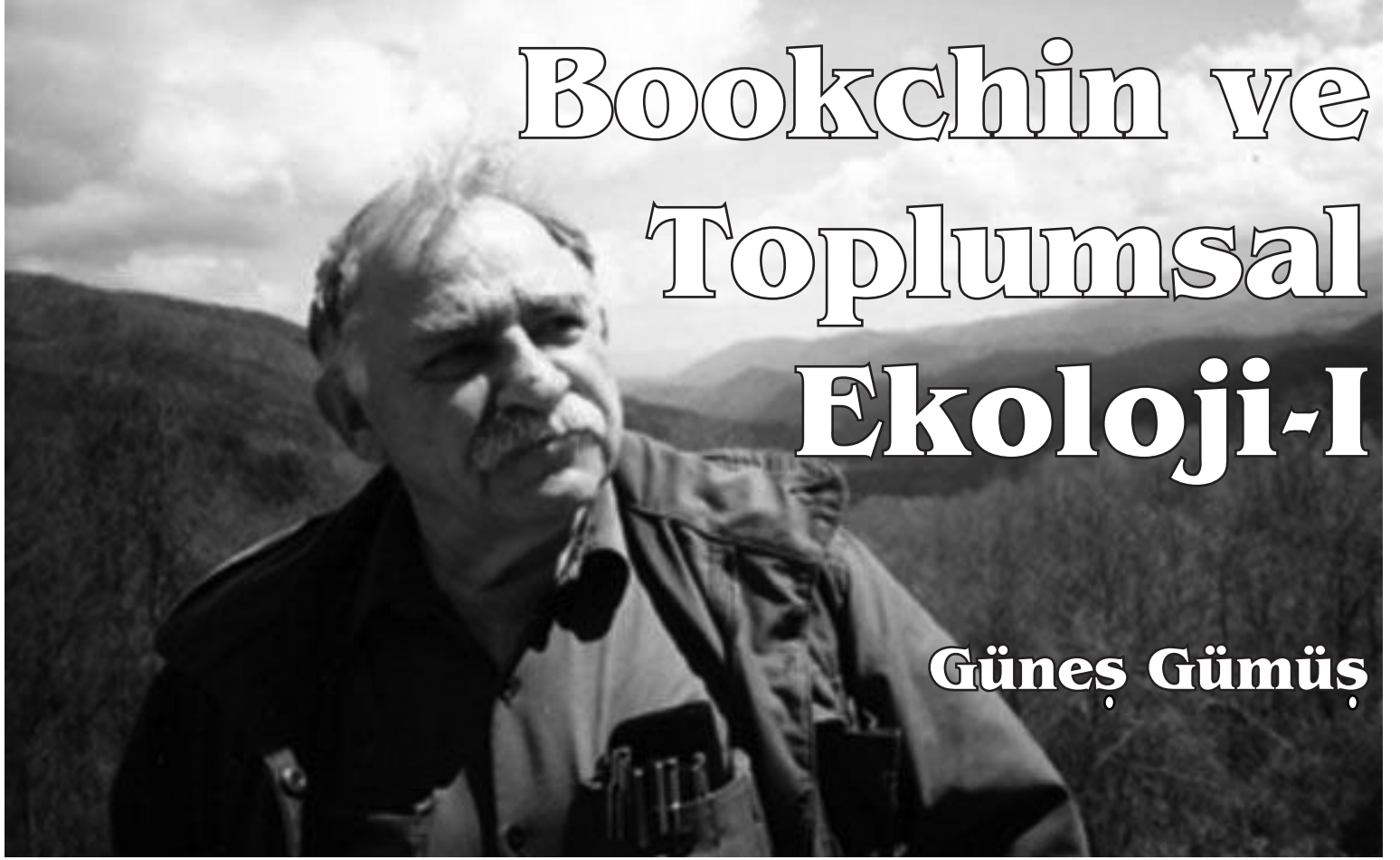
oranda gençlerden oluşan fast food işçileri 100 kadar şehre yayılmaya başlayan grev ve sendikalaşma hareketini de geliştiriyor. Sawant her ne kadar devrimci bir eğilimi ifade etmese de sol güçlerin sınırlı imkanlarla da olsa kitle hareketi ile bütünleştiğinde sonuç alabileceğini ortaya koydu.

*ABD'de 2014'e damgasını vuran bir başka olay da Ferguson'da patlak veren polis terörü karşıtı protesto dalgası oldu. Aylarca devam eden protestolara rağmen polis terörü durmak bilmiyor. Mücadelenin simgesi haline gelen Michael Brown'un katillerinin yargılanması ve polisin siyahlara yönelik vahşi tavrına karşı adalet talebi ülkede canlı ve radikal bir mücadele unsuru olduğunu da gösteriyor.

*Rusya-ABD arasındaki emperyalist çekişmenin iyice kızıştığı 2014 yılı, saldırganlığın Ukrayna'da yeni bir iç savaş çıkarmasına neden oldu. Rusya yanlısı lider Yanukoviç'in AB Ortaklık Anlaşması'nı 2013 Kasım ayında iptal ettiğini açıklayınca AB ve ABD'nin aktif destek verdiği büyük bir AB taraftarı hareket sokaklara döküldü. Protestolar çok kısa sürede silahlı çatışmalara döndü. Uzun yıllar boyu Rusya oligarkları ile AB egemenleri arasında çıkar savaşlarıyla yıpratılan Ukrayna resmen

eli kanlı neo-nazilerin insafına bırakıldı. Sokaklarda azınlıklara kan kusturan Sağ Sektör demokrasi savaşçısı ilan edildi. Irkçı Swoboda ise Yanukoviç'in ülkeden kaçmasından sonra meclise girince ilk icraatı Azınlık Dil Yasası'nın iptalini istemek ve komünist partilerin tamamen yasaklanmasını istemek oldu. Ülkenin batısı ırkçılara ciddi destek verirken doğusu Rusya yanlısı. Öyle ki 30 Mart günü Kırım, bir referandumla Rusya'ya bağlandığını açıkladı. Öte yandan AB'nin beslediği çeteler halen ülkede kontrolsüz bir güç. Kısacası AB-Rusya savaşı Ukrayna'yı bir bataklığa sürükledi ve yardım etmeye de hiç niyeti yok; bahsi bile geçmiyor. Putin'in ordusu açıktan ülkenin doğusuna müdahale ediyor. Putin'in son yıllardaki artan gücü, Ukrayna konusunda AB'nin ve NATO'nun Rusya'ya yönelik tehditkar açıklamalarla karşılık buluyor. Öyle ki 2014'ün son günlerinde ABD, Rusya'yı hizaya çekmek için petrolün varil fiyatını 60 doların altına çekti. AB de ciddi yaptırımlar açıklıyor. Neticede Rusya 2014'ün sonundan itibaren krize girmiş durumda. Birikmiş döviz rezervlerine güveniyorlar. Emperyalist rekabet, 2015'te bu çelişkileri başka noktalara taşıyabilir.

Murray Bookchin'in fikirleriyle tanışmamız oldukça yeni ama bir o kadar da hızlı oldu. Bookchin'in 11 kitabı Türkiye'deki okurlara ulaşmış durumda. 1990'ların ikinci yarısında çevrilen ve tek basımla sınırlı kalan eserleri dışındaki 8 kitabı 2010 sonrasında yayınlanan Bookchin'in; keşfedilmesinin altında, ekolojiye duyulmaya başlayan derin bir ilgiden farklı nedenler bulunuyor. Türkiye'de Kürt ulusal hareketinin "Demokratik Konfederalizm" projesine fikir babalığı yapan Murray Bookchin, bu yönüyle Türkiye entelektüel camiasında uluslararası düzeyde sosyal bilimler alanında gördüğü ilgi ve alakadan ötesine namzet olmuş durumda.

Bu bağlamda, bu yazıda, radikal muhalefet üzerinde derin etkilere sahip Kürt ulusal hareketinin beslendiği bir kaynak olarak ele alınmayı özellikle hak eden Bookchin ve onun "toplumsal ekoloji" kuramını tartışma konusu yapmayı hedeflemekteyiz. Bookchin ve teorisini ele alacağımız bu ilk yazıda onun Marksizmle girdiği polemige odaklanmayı planlamaktayız. Belirtmek gerekir ki Marks'ın bir ekonomik indirgemeci olduğunu söyleyen; miladı dolan proletaryanın devrimci bir özne olamayacağını savunan; kapitalizmin krizlerini aşacak kadar esnek yapıya ulaştığına vurgu yapan; insanlığın ve dünyanın problemlerinin merkezinde hiyerarşi ve tahakkümün olduğunu ve bu olguların sınıfsal yapının ötesinde bir geçmişe sahip olduğunu, günümüz toplumlarının çok katmanlı hiyerarşiler temelinde şekillendiğini savunan Bookchin; dergimizin birçok makalesinde cevaplandırdığımız postmodernizmin Marksizme yönelik argümanlarından çok da farklı şeyler söylememektedir. Yazımızı Bookchin'in teorisine ayırmamızın nedeni, özgün iddialarına yanıt üretme gerekliliği değil; ismi zikredilmese de onun argümanları üzerinden Marksizmin aşıldığı, sosyalizmden daha ileri bir radikal toplum önerisi geliştirildiği şeklindeki söylemlerin teorik altyapısını tartışmaya açmak istememizdir.

Hayatı

Yazımıza Bookchin'in hayatına kısaca yer vererek başlamak klişe

gibi görünebilir ancak fikirlerinin şekillenmesinde yaşadığı tarihsel dönemin önemli etkileri olmuştur. Ne de olsa herkes biraz da çağının insanıdır.

1921'de ABD'de doğan Bookchin, 1917 Ekim Devrimi'nin etkisinin bütün dünya çapında hissedildiği bir dönemin insanı ve Rus devrimci geleneğinden gelen bir ailenin evladı olarak çocuk yaşlarında Stalinist Komünist Parti'ye bağlı Genç Komünistler Birliği içinde mücadele etmeye başlamıştır. İki kardeşini kaybettiği İspanya İç Savaşı'nın sonuna kadar eleştirileri olsa da komünist hareketin parçası olan Bookchin, Moskova Mahkemeleri, Nazi-Sovyet Paktı gibi gelişmeleri sert biçimde eleştirmesi üzerine 1939'da Komünist Parti'den ihraç edilmiştir.

Marksizmin adını lekeleyen Stalinizm, Bookchin üzerinde Marksizmin toplumsal kurtuluş projesine yönelik bir karamsarlık yaratsa da bu deneyim sonrasında Troçkist hareketin bir parçası olarak Marksizme bağlı kalmaya devam etmiştir. Ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan Troçki'nin öngörülerinin aksine hem Batı bloğu hem de Stalinizm güçlenerek çıkmış; yeni devrimlerle Ekim devrimi ruhunun yeniden canlanması yaşanmamıştır. Bir dizi önderini ve bu arada Troçki'yi kaybeden Troçkist gelenek, örgütsel zayıflığı İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki dönemde daha da net hissedilmeye başlanmıştır. Bunun yanı sıra savaş sonrası, kapitalizm büyük bir atılım göstererek

keskin sınıf mücadelelerinin zamanının geçtiği şeklinde bir algının güçlenmesinin koşullarını oluşturmuştur. Bu koşullar en ağır olarak hızla zenginleşen, anti-komünist cadı avlarıyla solun tükendiği, sendikal bürokrasinin rejime tam göbekten bağlandığı ABD’de hissedilmiştir. Neticede savaş zamanı ve öncesinin ünlü Marksist entelektüelleri hızla sağa kayarak savrulmuş ve düzene entegre olmuştur. Bu koşullar, Bookchin açısından umutsuzluğun pekişmesini getirmiş; artık yüzünü Marksizmden başka bir yöne doğru dönmeye başlamıştır: “İkinci Dünya Savaşı’nın aynen birincisi gibi devrimlerle sona ereceğini umut ediyordum, ve Troçkist oldum. Savaş devrim olmadan sona erdiğinde, ortodoks Marksizmden hayal kırıklığına uğramış bir halde, her şeyi yeni baştan düşünmem gerektiğini fark ettim.” (Danek, “Murray Bookchin ile Röportaj”)

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Bookchin, otomobil sektöründe çalışmaya başlamış; kapitalizmin altın çağını yaşadığı bir dönemde işçi sınıfının yaşam koşullarının iyileşmesi ve sendikaların uzlaşmacılığı gibi dönemsel sonuçlar karşısında iyice demoralize olarak işçi sınıfına karşı da güvenini yitirmiştir. Bookchin, işte bu toplumsal koşulların bir ürünü olarak komünalizm adını verdiği başka bir radikal toplumsal dönüşüm projesinin inşasına girişmiştir.

Komünist hareketin bir parçası olan Bookchin, SSCB deneyimi ve İkinci Dünya Savaşı sonrası kapitalizmin gelişiminden Marksizmin dünyayı anlamak, açıklamak ve değiştirmek konusunda yetersiz kaldığı sonucunu çıkarmıştır. Teorisinin gelişiminde Marks’ın etkisini reddetmeyen Bookchin’in düşüncelerinde, Marksizmin yöntem ve önermelerini yanlışlama ve ona bir alternatif geliştirme çabası gözlerden kaçacak gibi değildir.

Tahakküm ve Hiyerarşinin Kaynağında Ne Var?

Bookchin’in toplumsal ekoloji yaklaşımı, “ekolojik sorunlarımızın hemen hepsinin kökleşmiş toplumsal sorunlardan kaynaklandığı” tespitine dayanmaktadır. Bu bağlamda, Bookchin, kapitalizmin devam etmekte olan emek-sermaye çelişkisinden daha merkezi önemde yeni bir çelişki tariflemektedir: “Durmadan büyümeye dayalı bir ekonomi ile doğal çevrenin kurutulması arasındaki çatışma”. İnsanın insana tahakkümünün, insanın doğaya tahakkümü düşüncesine yol açtığını savunan Bookchin, bütün bu gelişmelerin hiyerarşi ve tahakkümün ortaya çıkması birlikte gerçekleştiğini düşünmektedir. Peki, hiyerarşi ve tahakküm nasıl ortaya çıkmıştır?

Bookchin’in bütün yazını Marksizmle bir hesaplama içinde gibidir. Tarih anlatısı,

Son yüz yıl içinde modern insanın tanıklık ettiği çok sayıda sınıfsız toplum örneğinde neden yaşlılar bir tahakküm yaratmamıştır? Yoksa bu tahakkümün ortaya çıkışına neden olan, toplumdaki bir grup insanın diğerleri üzerine hakimiyet kurmasına imkan veren başka durumlar mı vardır? Jared Diamond’un etkileyici eseri Tüfek, Mikrop ve Çelik’te artı-ürün ortaya çıkışına imkan verecek şekilde tarımın gelişmesine uygun olmayan coğrafyalarda eşitlikçi avcı-toplayıcı toplumların Batı’da kapitalizmin geliştiği dönemlerde bile varlık gösterdiğini anlatmaktadır. Neden bu toplumlarda yaş bir tahakküm aracı olamamıştır?

Marksist tarihsel materyalizme alternatif bir model kurmak üzere toplumsal eşitsizliğin gelişimini artı-ürünün ortaya çıkışıyla birlikte özel mülkiyetin ve toplumun sınıflara bölünmesinin şekillenmesine değil soy, cinsiyet, yaş gibi bazı biyolojik özelliklerin toplumsal nitelik kazanarak hiyerarşi ve tahakküm oluşturmaya başlamasına bağlamaktadır. Bookchin, öncelikle yaşlıların toplumsal olarak sahip olduğu yüksek statüden hiyerarşi ve tahakkümün gelişimine doğru ilerlendiğini savunmaktadır:

“Toplunun biçimlendiği bu tarih öncesi dünyada diğer biyolojik özellikler de tamamen doğal olmaktan çıkarılıp toplumsal özelliklere dönüştürüldü. Bu özelliklerden biri, yaş ve onun getirdiği ayrımlardı. İlk insanlar arasında ortaya çıkan toplumsal gruplarda yazılı bir dilin olmaması yaşlılara yüksek bir statü bahşedilmesine yardımcı oldu, zira yaşlılar topluluğun geleneksel bilgeliğine sahipti. Bu bilgelik topluluğun hem genç hem de erişkin üyelerinin edinmesi gereken hayatta kalma teknikleri kadar, ayrıntılı enest tabularını gözeterek şekilde evliliğe izin veren akrabalık bağları bilgilerini de içeriyordu... bir yandan insan birlikteliğinin dayanağını oluşturan biyolojik

gerçekler zamanla toplumsal kurumlar şeklini alırken, diğer yandan da bu toplumsal kurumlar yavaş yavaş -farklı dönemlerde ve farklı ölçülerde- emir ve itaate dayalı hiyerarşik yapılara dönüşmeye başladı” (Toplumsal Ekoloji ve Komünalizm, s. 24-5).

Bookchin açısından diğer bir biyolojik özellik olan cinsiyet de yaşa bağlı eşitsizliklerin toplumsal kurumsallaşmasına müteakip olarak hiyerarşinin bir ayağını oluşturmuştur:

“Hiyerarşinin ortaya çıkma nedenleri yeterince açıktır: yaşlanmanın getirdiği fiziksel güçsüzlük, nüfus artışı, doğal felaketler, avcılık ve hayvancılık faaliyetlerini bahçecilik sorumluluklarından daha ayrıcalıklı bir hale getiren teknolojik değişimler; kamusal toplumun genişlemesi ve savaşların yaygınlaşması. Bütün bu etmenler kadınların statüsünü düşürmek pahasına erkeklerin statüsünü yükseltmiştir” (Bookchin, age, s. 28).

Bookchin, sömürü ve sınıf olgusunu reddetmese de “hiyerarşinin tarihsel olarak sınıf kavramından daha yerleşmiş bir olgu olduğu”nu savunmaktadır. Bu düşünce biçimiyle ulaşılabilecek yegane sonuç sömürü ve sınıflar ortadan kalksa da sorunun

çözülmeceği, yani Marks'ın haksız olduğu fikridir: "sınıf hakimiyetinin ve ekonomik sömürünün ortadan kaldırılması, gelişkin hiyerarşilerin ve tahakküm sistemlerinin de onlarla birlikte yok olacağını garanti etmez" (Bookchin, age, s. 29).

Bookchin insanlığın ve dünyanın yaşadığı sıkıntıların temelinde hiyerarşi ve tahakküm olduğu fikrindedir; bu olguların ne zaman ve neden ortaya çıktığı sorusunun cevabı ise belirsizdir. Bookchin, tarihin bir anında, sömürücü sınıf biçimini almadan önce hiyerarşi ve tahakkümün gelişmesini yaş, cinsiyet gibi biyolojik farklılıkların bir statü kaynağı olarak toplumsal kurumlar haline gelmesine bağlamaktadır. Neden sorusunun cevabı olarak, Bookchin, toplumun yaşamsal faaliyetlerine katılamayan yaşlıların kendini koruma güdüsüyle sahip oldukları bilgiyi kullanarak gerontokrasi geliştirmelerini sunmaktadır. Ancak, Bookchin bir yandan da yaşlıların aynı konuma sahip olmadığı, toplumun yaşamsal riskler altında kaldığı koşullarda ölüme terk edildiği benzer dönemlerde yaşamış toplumların örneklerini vermektedir. O zaman yaşlılık nasıl hiyerarşi ve tahakkümün unsuru olabilmektedir?

Homo cinsinin dünya üzerindeki tarihi

2,5 milyon öncesine kadar gitmektedir; homo sapiens'ler 200 bin yıllık bir tarihe sahiptir. Bu dönemin neredeyse tamamına yakını boyunca yazının olmadığı koşullarda yaşlıların toplumun bilgeliğinin taşıyıcısı olmuştur. Son yüz yıl içinde modern insanın tanıklık ettiği çok sayıda sınıfsız toplum örneğinde neden yaşlılar bir tahakküm yaratmamıştır? Yoksa bu tahakkümün ortaya çıkışına neden olan, toplumdaki bir grup insanın diğerleri üzerine hakimiyet kurmasına imkan veren başka durumlar mı vardır? Jared Diamond'un etkileyici eseri Tüfek, Mikrop ve Çelik'te artı-ürün ortaya çıkışına imkan verecek şekilde tarımın gelişmesine uygun olmayan coğrafyalarda eşitlikçi avcı-toplayıcı toplumların Batı'da kapitalizmin geliştiği dönemlerde bile varlık gösterdiğini anlatmaktadır. Neden bu toplumlarda yaş bir tahakküm aracı olamamıştır? Artı-ürünün ortaya çıkmaya başlamasıyla özel mülkiyetin geliştiği bütün toplumlar, sistematik bir hiyerarşinin kurumsallaşmasıyla sonuçlanırken özel mülkiyetin gelişmesi için yeterli doğal imkanlara (evcilleştirilecek hayvan, ekilebilir ve saklanabilir bitki türleri) kendiliğinden sahip olmayan coğrafyalarda soy, yaş, cinsiyet farklılığı gibi olgular hiyerarşi ve tahakküme yol vermemiştir.

Bunun anlamı, tahakküm ve hiyerarşinin nedeninin soy, yaş, cinsiyet gibi biyolojik olgular değil; özel mülkiyetin toplumun sadece bir kesiminin elinde toplanması olmasıdır. Ancak böyle bir ayrıcalığa kavuşan ve toplumun geri kalanının sahip olmadığı imkanlara ulaşan bir grup, diğerleri üzerinde tahakküm kurmayı başarabilir. Bookchin'in tarifleriyle hiyerarşi "elitlerin kendilerine tabi olanları zorunlu olarak sömürmeksizin, onlar üzerinde farklı derecelerde denetime sahip oldukları karmaşık bir emir ve itaat sistemi şeklinde" (Özgürlüğün Ekolojisi, s.75) tanımlanırsa daha önce var olmayan bu emir ve itaat sistemine uymak için zorlama araçları ve bunu anlamlı kılacak güçlü maddi nedenlerin olması gerekir. Toplumun üretici faaliyetine katılmayan yaşlıların, kendilerini kollamak için toplumsal bilgeliklerini kullanarak statü elde etmesi ve tahakküm kurması oldukça naif ve zorlama bir açıklama olarak kalacaktır.

Sınıflı toplumlar ortaya çıkmadan önce toplumsal farklılaşmaların olduğunu (yaş ve cinsiyete dayalı) Marksizm de kabul etmektedir. Ancak farklılaşmaların olması başka bir şeydir; bunların bir tahakküm kaynağı olması ve uzlaşmaz çelişkiler içermesi; bu toplumların soy, yaş, cinsiyet gibi biyolojik faktörlerin hiyerarşik tahakkümüyle şekillendiğini iddia etmek başka bir şeydir. Bunun elle tutulur yanı yoktur.

Bookchin, insanın insan üzerindeki tahakkümünün insanın doğa üzerindeki tahakkümüne yol açtığı savunmaktadır. Marksizm ise aksine insanın doğa üzerindeki tahakkümünün ilksel olduğunu, sonra insanın insan üzerindeki tahakkümünün başladığını söylemektedir. Marks, insanı insan yapanın doğa üzerinde değişiklik yapan üretken etkinliği olduğunu belirterek insanın doğa üzerinde kontrol kurmak için ilk ortaya çıkışından beri mücadele ettiğini savunmaktadır. Ateşin bulunması, yiyeceklerin saklanması, tarım faaliyetinin kendisi insanın doğal koşulları değiştirmek, onlar üzerinde kontrol sağlayabilmek için doğrudan bir müdahalesidir. Dolayısıyla insanın doğa ile mücadelesi (ki bir hayatta kalma mücadelesidir) insanın diğer insanlar üzerindeki tahakkümünden önce başlamıştır. Bookchin, bu argümanı da tahakküm ve hiyerarşiyi, özel mülkiyetin, sınıfların, devletin ortaya çıkmasından önceki bir zamandan başlatmak kaygısındadır.

Kapitalizm Marks'ın Öngörülerini Yanıtladı mı?

İkinci Dünya Savaşı sonrasında kapitalizmin genişleme dönemi yaşaması Bookchin'in Marksizmin kapitalizme dair öngörülerinde yanlışlığı sonucuna ulaşmasına neden olmuştur. Bookchin, Marksizmin

Kapitalizmin krizlerden muaf olduğunu, krizlerle baş edebildiğini söyleyen Bookchin, kapitalizmin bir dönemini alarak genel geçer değerlendirmeler yapma hatasına düşmektedir. 2006'da hayata gözlerini kapatan Bookchin, kapitalistlerin bile 1930'lardan sonraki en büyük kriz olarak adlandırdığı 2008'de başlayan ekonomik krizi görseydi bu fikirlerini hala sürdürebilir miydi, bilinmez. Marks, kapitalizmin işleyiş dinamiklerini ortaya koymuştur; bu dinamiklerde bir değişim olmuş mudur? Örneğin artık meta üretimi yok mudur? Kar amacıyla üretim yapılmamakta mıdır? Sömürü bitmiş midir? Marks'ın ölü emek olarak tariflediği üretim araçlarının üretim sürecindeki payı sürekli artmamakta mıdır? Yok, öyleyse?

Günümüz toplumunun çok katmanlı hiyerarşik ilişkilerden oluştuğunu belirten Bookchin, proletaryaya elvada diyenlerden biridir. Sanayi işçi sınıfının sayısal olarak azaldığı, sınıf olarak kimliğini kaybettiğini söyleyen Bookchin, işçi sınıfının orta sınıflaştığını savunmakta, beyaz yakalıların işçi sınıfına dahil edilmesine karşı çıkmaktadır.

önergelerini ya yanlış anlamakta ya da bilinçli şekilde farklı yansıtmaktadır. Bookchin, Marks'ın kapitalizmin kendi içsel krizi sonucunda yıkılacağını savunduğunu iddia etmektedir. Oysa ki Marks, kapitalizmin krizlere gebe olduğunu söylese de bu krizlerin kendiliğinden onun sonunu getireceğine dair bir imada bile bulunmamıştır. Zaten Marksistler böyle düşünselerdi kişisel çilelerle beraber giden devrimci mücadelenin yürütücülüğü yerine kapitalizmin sonunu getirecek krizi beklemeyi tercih ederlerdi. Aynı durum yoksulluk içinde sürgünde bir yaşam süren Marks'ın kendisi için de geçerlidir. Kısacası, Marks ya da Marksistler kapitalizmin sonunu kendiliğinden getirecek bir krizin varlığından bahsetmemektedirler. Gelgelelim Bookchin, kapitalizmin krizlerinin artık bittiğini savunmakta; olağanüstü esnekliğe kavuşan kapitalizmin oldukça istikrarlı olduğunu söylemektedir: “Her ne kadar yaşam standartları milyonlarca insan için yıpratıcı olsa da eşi görülmemiş bir olgu hala karşımızda durmaktadır; kapitalizm yaklaşık yarım yüzyıldır ‘kronik krizler’den bağımsızdır. Ne de gelecekte Büyük Bunalım ile karşılaştırılabilecek önceden tahmin edilebilir bir krize dair işaretler vardır. Kapitalizm, muhtemelen yeni bir toplum için genel bir çıkar yaratacak, uzun dönemli bir ekonomik çöküşün içsel kaynaklarından uzak, krizlerle başa çıkma konusunda geçmiş elli yıldan ve ‘tarihsel egemenlik’ dönemi olarak anılan geçmiş yüzyıldan çok daha başarılıdır.” (Bookchin, “İleri Kapitalizm Döneminde Radikal Politika”)

Bookchin, Marks'ın günümüz kapitalizminin dinamiklerini 19. yüzyıldan öngörmesinin mümkün olmadığını savunmaktadır. Ancak, Bookchin, kapitalizmin Marks'ın

öngöremediği nasıl bir yapısal değişim yaşadığını ortaya koyamamaktadır. Kapitalizmin krizlerden muaf olduğunu, krizlerle baş edebildiğini söyleyen Bookchin, kapitalizmin bir dönemini alarak genel geçer değerlendirmeler yapma hatasına düşmektedir. 2006'da hayata gözlerini kapatan Bookchin, kapitalistlerin bile 1930'lardan sonraki en büyük kriz olarak adlandırdığı 2008'de başlayan ekonomik krizi görseydi bu fikirlerini hala sürdürebilir

Bookchin'in bütün yazını Marksizmle bir hesaplama içinde gibidir. Tarih anlatısı, Marksist tarihsel materyalizme alternatif bir model kurmak üzere toplumsal eşitsizliğin gelişimini artı-ürünün ortaya çıkışıyla birlikte özel mülkiyetin ve toplumun sınıflara bölünmesinin şekillenmesine değil soy, cinsiyet, yaş gibi bazı biyolojik özelliklerin toplumsal nitelik kazanarak hiyerarşi ve tahakküm oluşturmaya başlamasına bağlamaktadır.

miydi, bilinmez. Marks, kapitalizmin işleyiş dinamiklerini ortaya koymuştur; bu dinamiklerde bir değişim olmuş mudur? Örneğin artık meta üretimi yok mudur? Kar amacıyla üretim yapılmamakta mıdır? Sömürü bitmiş midir? Marks'ın ölü emek olarak tariflediği üretim araçlarının üretim sürecindeki payı sürekli artmamakta mıdır? Yok, öyleyse?

İşçi Sınıfının Miladı Doldu Mu?

Günümüz toplumunun çok katmanlı hiyerarşik ilişkilerden oluştuğunu belirten Bookchin, proletaryaya elvada diyenlerden biridir. Sanayi işçi sınıfının sayısal olarak azaldığı, sınıf olarak kimliğini kaybettiğini söyleyen Bookchin, işçi sınıfının orta sınıflaştığını savunmakta, beyaz yakalıların işçi sınıfına dahil edilmesine karşı çıkmaktadır: “Klasik endüstri proletaryası I.Dünya'da sayısal olarak, sınıf bilinci anlamında, hatta tarihsel yegane sınıf olarak politik bilinç anlamında da zayıflamıştır. Marksist teoriyi maaşlı insanları da proletaryaya dahil edecek şekilde yeniden yazma çabaları, sadece duyarsızca değil aynı zamanda bu çok farklı orta sınıf nüfusunun kendisi ve piyasa toplumuyla olan ilişkisini kavramasıyla da açıkça tam bir zıtlık halindedir.” (Bookchin, age)

Öncelikle, dünya çapında çalışan nüfus üzerine istatistikler, sanayi işçi sınıfında ciddi bir azalma olmadığını göstermektedir. Sanayi işçi sınıfının nüfusu Batı Avrupa ve ABD'de yerinde saysa ya da azalma gösterse de Asya'da saflarına yüz milyonlarca ifade edilecek çok sayıda yeni üye kazanmaktadır. Hizmet sektöründe çalışan beyaz yakalıların büyümesi tarım emekçilerinin ve köylülüğün azalması pahasına yaşanmaktadır. Diğer yandan da beyaz yakalıların büyük çoğunluğunu oluşturan büro emekçileri giderek parçalanmış üretim sürecinde vasıfsızlaşmakta; mavi yakalı emekçilerden niteliksel bir fark göstermektedir. İşçi sınıfının davranış kalıplarının beyaz yakalıların önemli bir kısmı için de geçerli olduğu görülmektedir; sendikalarda örgütlenme, grevler, mücadele... Hatta öğretmenler, sağlık çalışanları gibi beyaz yakalı çalışanların çoğunlukla bugün işçi sınıfı mücadelesinin en militan unsurlarından oldukları görülmektedir.

Kaynakça

- 1-Murray Bookchin (2013) Toplumsal Ekoloji ve Komünalizm, Sümer Yayıncılık, İstanbul.
- 2-M. Bookchin (2013) Özgürlüğün Ekolojisi, Sümer Yayıncılık, İstanbul.
- 3-M. Bookchin, “İleri Kapitalizm Döneminde Radikal Politika”, http://www.oocities.org/yildizkaranlik/yan/6/6_9_1.htm
- 4-David Danek (2001) “Murray Bookchin ile Röportaj”, <http://www.geocities.ws/anarsistbakis/makaleler/bookchin-roportaj.html>
- 5-Jared Diamond (2013) Tüfek, Mikrop ve Çelik, Tübitak Popüler Bilim Yayınları, Ankara.

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İşçi, Grev ve Sendika Yasaları – 2

Engin Kara

Marksist Bakış'ın bir önceki sayısında yer alan yazının ilk kısmında (bolsevik.org sitesinden ulaşabilirsiniz), Osmanlı'da ortaya çıkmaya başlayan ilk işçi kitlelerini takiben çıkarılan ilk fermanlardan 1908 Devrimi ve sonrasında gelişen kanunlaştırma hareketlerine kadar olan süreçte devletin, işçilerin sendikal ve siyasal örgütlenmelerinin önüne geçme çabasını görmüştük. Bu yazıda ise Cumhuriyet'in ilanı ve CHP'nin tek parti iktidarı boyunca işçi, grev ve sendika yasaları konusunda izlenen çizgiyi ve konuyu en yakından ilgilendiren yasaların ne gibi sonuçlar doğurduğunu inceleyeceğiz.

TEK PARTİ DÖNEMİ

A) İzmir İktisat Kongresi, 1923

İzmir İktisat Kongresi'ne işçi sınıfını "temsilen" İstanbul Umum Amele Birliği (İUAB) katıldı. Oysa İUAB, Milli Türk Ticaret Birliği tarafından —Türk-İş'in kurulmasındakine benzer şekilde "işçiler illa örgütleneceklerse, bizim arka bahçemizde örgütlensin" mantığı ile— kurulmuştur. Kongreye İUAB temsilcisi olarak katılanların çoğunluğunun da işçilik veya işçi önderliği ile alakaları dahi yoktu.

İUAB'ın bu niteliğine rağmen, Şefik Hüsnü tarafından 10 Şubat 1923'te Aydınlık dergisinde yazılmış olan "Amele ve İşçi Sınıfının Resmen Talep Edeceği Esas Hakları" başlıklı yazıda yer alan taleplerin işçi çevrelerinde yaygın kabul görmesinin de etkisiyle, İUAB'ın Kongre'ye sunacağı talepler, Aydınlık dergisinin taleplerinin de bir kısmını kapsıyordu. Diğer konulardaki maddeleri es geçerseniz, grev ve sendika konulu 4. Madde'de şöyle deniliyor: "Dernekler (yani sendikalar) hakkının tanınması. Tatil-i Eşgal Kanununun yeniden işçilerin haklarını tanımak üzere tetkik ve tanzimi."

Aydınlık grubunun maddenin devamı olarak önerdiği "amele sendika ve birliklerinin

beynelmilel (enternasyonal, uluslararası) teşkilatlarla münasebet ve rabıta (irtibat) tesis etmekte hür olması" ilkesi maddeye eklenmemiştir.

Nitekim maddenin İUAB'ın sunduğu daraltılmış şekliyle Kongre'ye sunulması ve kabulüne rağmen, sendika hakkı 1940'ların sonuna dek tanınmazken, işçi sınıfının grev hakkını kazanabilmesi için çok daha uzun yıllar beklemesi gerekecekti. Bu durum da aslında tek parti döneminin genel perspektifi için bir gösterge niteliğine sahip olacaktı.

B) 1936 İş Kanunu

1924 Anayasası tarafından getirilen sözde "örgütlenme özgürlüğü"nin kapsamı ve sınırları, ileride çıkarılacak olan kanunlara bırakılmıştı. Ancak ilk defa 1924'te meclise sunulan İş Kanunu Tasarısı, 1926'ya kadar çıkarılamamış ve hükümet tarafından bu yılda geri çekilmişti. 1928 ve 1932 yıllarında yeniden hazırlanan tasarılar ve bu tasarıların her yasama yılında meclise yeniden gelmesine rağmen bir türlü kanunlaşamayan İş Kanunu, ancak 1936'da 7. İnönü Hükümeti döneminde Meclis'çe kabul edilebilmiştir.

24 Tasarısında grev hakkı dahi yer almaktayken iki yıl boyunca tasarının çıkarılamamasında yönetici sınıfın, sınıf

mücadelesinden kaynaklanan çekinceleri rol oynamıştır. Nitekim 26'da mecliste bekletilen tasarının kabul edilmesini isteyen Amele Teali Cemiyeti kapatılırken, bu isteği bildirmek üzere meclise dilekçe götüren ATC üyeleri tutuklanmıştır. 28 Tasarısı ise, dört yıl önceki benzerinden farklı olarak grev ve sendikayı yasaklamasına rağmen, bu kısıtlı tasarı bile kabul edilmemiştir. Keza benzer şekilde 32 taslağı da grev ve sendika hakkını tanımazken, yine kabul edilmemiştir. Bu iki tasarının grev ve sendika hakkı tanımamasına rağmen, işçi sınıfı mücadelesinin birtakım düzenlemelerle yasaklara rağmen adının konması bile çekince yaratmıştır.

O halde 36 İş Kanunu'nun kabul edilmesini sağlayan şey neydi? Yasal düzenleme ihtiyacı, "demokrasiciliğin" getirdiği bir sonuç olarak her zaman geçerliyken ve ilk tasarıdan itibaren geçen 12 yılın ardından kabul edilen yeni yasa ne getiriyordu? Hiçbir yoruma gerek kalmadan dönemin CHP Kâtib-i Umumisi (Genel Sekreteri) **Recep Peker**'in şu sözleri, yasanın ve "Cumhuriyet"in perspektifini ortaya koymaktaydı: "**Yeni kanun, sınıfçılık şuurunun doğmasına ve yaşamasına imkân verici hava bulutlarını ortadan silip süpürecektir.**"

3330 sayılı 1936 tarihli İş Kanunu'nun 72.

maddesi grevi yasaklamıştır: “Grev ve lokavt yasaktır.” 127. ve 130. maddeler arasında ise, greve katılanlara ve greve önyak olanlara verilecek cezalar belirtilmektedir. Sendika hakkı konusunda ise 36 İş Kanunu’nda bir hükme yer verilmemiştir. Buna rağmen bu dönemde işçi örgütlenmesinin önüne fiili yasaklamalarla geçmeye çalışan CHP Hükümeti, sendika yasağını ise 1938 Cemiyetler Kanunu ile yasalaştıracaktı.

Genç Türkiye Cumhuriyeti ile ABD arasındaki ilişkilerin 1936’da yumuşaması üzerine hükümet, ABD’den çalışma uzmanları talep etmiş, bunun üzerine Türkiye’ye gelen Amerikalı uzmanlar grubu, burada bir rapor hazırlayarak hükümete sunmuştur. Bu raporda yer alan önerilerden birkaçı “işçilerin örgütlenmesine ve dolayısıyla sınıf mücadelesine engel olunması” ve “grev ve sendikalaşma hakkının verilmemesi”dir. Emperyalizmin tartışmasız 1 numarası haline gelmek üzere olan ABD tarafından gönderilen uzmanların bu önerileri, hâlihazırdaki Türk Hükümeti’nin programı ile de uyumdaydı ve sonuçta 1936 İş Kanunu’nun çizgisinde de etkili olmuştu. Kemalist tek parti döneminin, CHP’nin ve bir bütün olarak da Türkiye Cumhuriyeti’nin yörüngesi de böylece netleşmiş ve su yüzüne çıkmış oluyordu.

Bu kanunla ilgili söyleyebileceğimiz bir husus da şudur ki 1907 Tatil-i Eşgal Kanunu üzerinde yürütülen “grev yasaklanmıştır / izin verilmiştir” tartışması da sona ermiştir. 36 İş Kanunu oldukça açık bir şekilde grevi yasaklamıştır.

C) 1938 Cemiyetler Kanunu

36 İş Kanunu’nun yasal açıdan açık bıraktığı ve var olan hukuki boşluğun Hükümet tarafından uygulanan fiili yasaklama ile doldurulduğu işçi örgütlenmeleri, 1938’de kabul edilen “Cemiyetler Kanunu” ile yasaklanmıştır.

Cemiyetler Kanunu’nda yer alan “sınıfesasına dayanan cemiyetlerin” kurulması yasağı, işçi sendikalarının kurulması yasaklanmıştır. Öte yandan sendikaların yanı sıra özel olarak siyasi partilerin kurulmasına ve faaliyet

yürütmesine dair ilk kanunlar 61 Anayasası döneminde çıkarılmış, bu tarihe kadar siyasi partilerin kurulması ve faaliyetleri cemiyetler hakkındaki düzenlemelere tabi olmuştur. Oysa 1938 Cemiyetler Kanunu, hem siyasi amaçlı derneklerin kurulması için İçişleri Bakanlığı’na belgelerle birlikte başvurulmasını ve başvurunun üzerine Bakanlık tarafından “tescil” belgesi alınması gerektiği kuralını getirmiş, hem de sınıf esasına dayalı cemiyet (doğal olarak sınıf esasına dayalı siyasi parti de) kurmayı yasaklamıştır. Burada, söyleyebiliriz ki, 38

Cemiyetler Kanunu, işçi sendikalarının yanı sıra işçi sınıfı partilerinin de legal olarak kurulmasının önüne geçmiştir.

D) Milli Koruma Kanunu (Ocak 1940) ve Örfi İdare Kanunu (Mayıs 1940)

II. Dünya Savaşı'nın ülkede etkilerini hissettirmeye başlamasıyla, örgütlenme ve mücadele hakları ile tabii ki yaşam koşulları konusunda da yeni bir evreye girildi. Prof. Dr. M. Şehmus Güzel'in kaleme aldığı şu satırlar bu dönemin koşullarını özetler niteliktedir:

“Türkiye İkinci Dünya Savaşı'nın sınırlarına dayanması üzerine savaşa girecekmışçesine önlemler aldı, yasal düzenlemelere gitti ve yasaklar getirdi. Aydınlar ve işçiler üzerindeki siyasal ve polisiye baskılar artırıldı, siyasal ve sendikal örgütlenmedeki engeller çoğaltıldı. Çalışma yaşamına ilişkin yeni tüzel düzenlemelerle çalışma süreleri uzatıldı, kimi sektörlerde çalışma yükümlülüğü getirildi. Seferberlik ve askere alınmalar sonucu işlerinden olan yetişkin işçilerin bıraktığı boşluk, kadın ve çocuk işçilerle doldurulmaya çalışıldı. İşçi ve memurların, yani ücretlilerin parasal gelirleri azalır, gerçek ücretler düşerken; karaborsa, vurgunculuk ve stokçuluk sonucu fiyatların alabildiğine artması, böylece hayat pahalılığının doğmasına tanık olundu. **Ve bu gelişim sonucu savaş zenginlerinin doğduğu görüldü. İşçiler çalıştı, sermaye birikti.**”* [Bold vurgular bana aittir]

18 Ocak 1940 tarihli ve 3780 sayılı Milli Koruma Kanunu (MKK), çalışma saatlerinin artırılmasından iş mükellefiyetine (zorunlu çalışma), fiyatlardan ücretlere kadar pek çok konuda işçiler aleyhine hükümler getirmiştir.

9. Maddeye göre hükümet “[...] vatandaşlara ücretli iş mükellefiyeti tahmil edebilir (yükleyebilir)”. Madde 10 ise “Hükümetçe

tayin edilecek iş yerlerinde çalışan işçiler, teknisyenler, mühendisler, ihtisas sahipleri ve hizmetliler çalıştıkları müesseseyi veya işyerlerini, kabule şayan bir mazeret olmadıkça, terk edemezler.” demektedir. Osmanlı Padişahlarının fermanlarından öte bir örgütlenme özgürlüğü getirmeye pek de hevesli olmayan Cumhuriyet Hükümetinin, “kabule şayan bir mazeret” konusunda da Osmanlı'ya göre bir ilerleme kat edememiş olma ihtimalini göz önüne alırsak; bu mazeretin 1894'te madenin metan gazıyla dolduğunu hissedip çıkan işçilerin jandarma zoruyla tekrar madene indirilmesinde olduğu gibi “kabule şayan”lık derecesinin oldukça yüksek tutulması kuvvetle muhtemeldir.

Yine MKK ile işgünü 3 saat artırılarak 11 saate

çıkarılmıştır. Bu hüküm mecliste tartışılırken, tek bir milletvekili bile işçiler lehine yorumda bulunmazken, bir milletvekilin “yalnızca 3 saat mi?” şeklinde çıkış yapması, meclisin karakterini betimlemektedir. 19. Madde ile haftada bir günlük dinlence hakkı ortadan kalkarken, savaş tehlikesi sonucu ilan edilen seferberliğin bir sonucu olarak azalan erkek işçi nüfusu yerine ucuz emek gücü olarak kadın ve çocuk işçilerinin istihdamına yönelik düzenleme yapılmıştır.

22 Mayıs 1940 tarihinde kabul edilen Örfi İdare Kanunu “düşünce, toplantı ve gösteri, örgütlenme, basın ve yayın vb. hakları” tümüyle ortadan kaldırmıştır. Kanunun düzenlediği özel yetkili “Örfi İdare Mahkemeleri”ne dayanılarak 23 Kasım 1940'ta ilan edilen ve savaşın bitmesine rağmen 23 Aralık 1947'ye kadar yürürlükten kaldırılmayan sıkıyönetim ise, söz konusu yasakların fiili uygulamasına dönüşmüştür.

E) 1946 Cemiyetler Kanunu Değişiklikleri ve 1947 Sendika Yasası

II. Dünya Savaşı'nın ardından yaşanan yumuşama sürecinin ilk önemli sonucu 1946 yılında Cemiyetler Kanunu'nda yapılan değişiklik oldu. 38 Cemiyetler Kanunu'nun “sınıf esasına dayanan cemiyetlerin” kurulması hakkındaki yasak hükmünün 1946 yılında kaldırılmasıyla birlikte, tek partili dönemin sona ermesinin ardından ortaya çıkan Türkiye Sosyalist Partisi (TSP) ve Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi (TSEKP)'nin çevresinde pek çok sendika ortaya çıkmıştı. Bu sendikaların İstanbul'da bulunanların çoğunluğunu kapsayan bir örgüt olan İstanbul İşçi Sendikaları Birliği (İİSB)'nin kurulması da, yıllardır yasaklanan

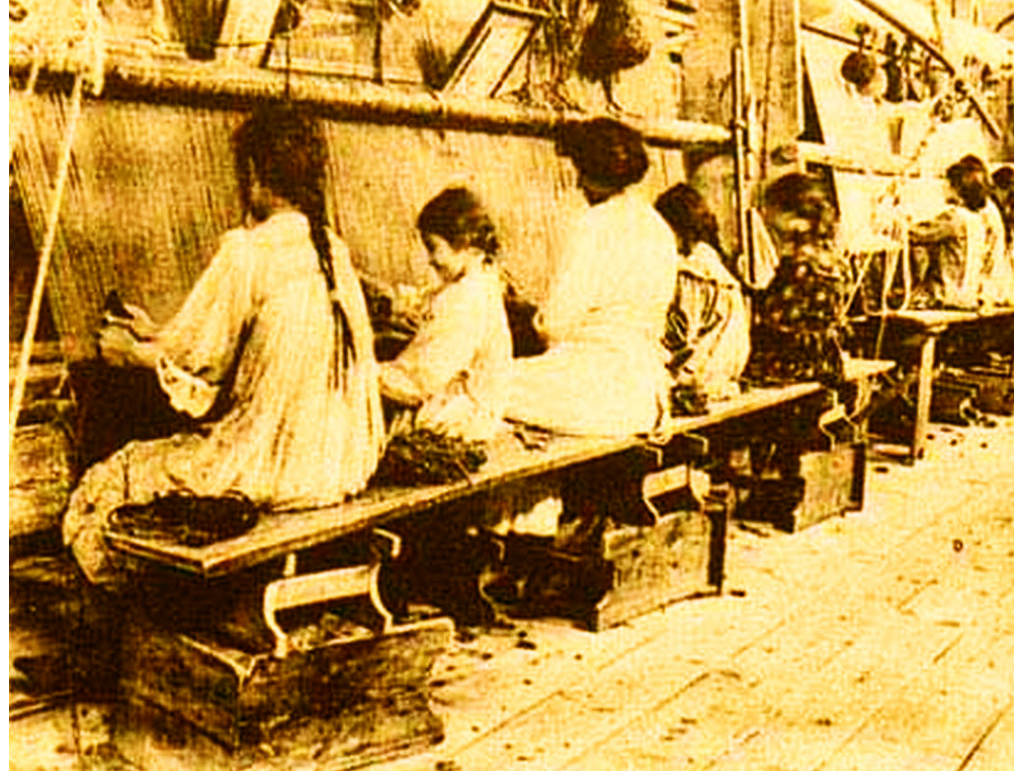
işçi örgütlenmelerinin potansiyellerini ortaya çıkarmıştır. İİSB çeşitli gazete ve dergiler aracılığıyla sosyalist basın konusunda da önemli adımlar atmıştır.

İşçi örgütlenmesinde yaşanan bu atılımı kontrolü altına almaya çalışan CHP bir yandan kendi periferisinde sendikalar kurmaya yönelirken bir yandan da **grevin, greve teşebbüsün, siyasi partiler ile işbirliği yapılmasının ve sendikaların siyaset yapmasının yasaklanacağı** bir “Sendika Yasası” hazırlamaya girişir.

Meclis’te “İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun” adıyla kabul edilen Sendika Kanunu (SK), yasal düzlemde ilk defa sendika kavramını kabul etmiş ve mümkün kılmıştır. 1. Madde’nin ilk fıkrası şöyle der: “Aynı iş kolunda veya bu iş kolu ile ilgili işlerde çalışanların yardımlaşmaları ve ortak menfaatlerini korumaları ve temsil etmeleri amaçlarıyla kendi aralarında kurabilecekleri dernekler işçi sendikalarıdır.”

Ancak 5. Madde ile getirilen yasaklar doğrultusunda sendikalar herhangi bir siyasi faaliyette bulunamaz. Oysa aynı maddenin devamında belirtildiği üzere “Sendikalar milli teşekküllerdir. Milliyetçiliğe ve milli menfaatlere aykırı hareket edemezler.” CHP iktidarının sendikaların siyasetten ayırması, yalnızca “milliyetçilik ve milli çıkarlar” ideolojisi dışındaki siyasi görüşler için geçerlidir. Elbette ki asıl amaç, işçi sınıfının kendi öz çıkarları bağlamında örgütlenerek sermayenin çıkarlarına karşıt sonuçlar almasını engellemektir. Üstelik sendikaların uluslararası örgütlere katılmaları da aynı madde ile “Bakanlar Kurulu kararına” tabi kılınmıştır.

Madde 7 ile getirilen grev yasağına göre de “sendika yönetim kurulu üyeleriyle sendika idaresinde ödevli olanların İş Kanununa göre suç sayılan grev, lokavt fiillerine teşvikte

bulunmaları veya bu fiillere teşebbüs edilmesi hallerinde bu hareketlerin istilzam ettiği ceza hükümlerine mahfuz kalmak şartıyla sendika, mahkeme kararıyla, üç aydan bir seneye kadar geçici veya devamlı olarak kapatılabilir.” Görüldüğü gibi, grev hakkının kullanılması devamlı olarak kapatılmaya varacak şekilde hükmüne bağlanmıştır. Bu şekilde de devam eden grev yasağı ve greve teşebbüs eden sendikalar hakkında kabul edilen işlevsizleştirme/kapatma hükümleri, yasada kabul edilen sendikal örgütlenmenin içini boşaltarak sınıf mücadelesinin önüne set çekmeye devam etmiştir.

Sendika yasasının görüşüldüğü süreçte CHP ve DP, sendikaların milliliği ve siyaset yasağı konusunda hemfikirlerken, Demokrat Parti “sınırlı bir grev hakkı”nı savunmaktaydı. Oysa DP iktidara geldiğinde ise taraflar yer değiştirecek, CHP grev

hakkını savunmaya başlarken, DP bu hakkın karşısında konumlanacaktır. İlerleyen yıllar gösterecektir ki ne CHP’nin ne de DP’nin grevi özgür kılmak konusunda ne niyetleri, ne de çapları vardı.

Sonuç olarak işçi sınıfının payına, Osmanlı döneminde olduğu gibi, Cumhuriyet’in ilk çeyreğinde de ezilmek, sömürülmek, engellenmek düşmüştür. Osmanlı Hanedanı, İttihat ve Terakki Cemiyeti, CHP, DP... Sıralamayı tersten yazsaydık, tarihin akışını tersine çevirmiş olur muyduk? Böylesi bir sıralamada, en azından sermayenin sözcülüğü, işçi sınıfının düşmanlığı konusunda pek de bir şey değişmemiş olacaktı.

*: Türkiye’de İşçi Hareketi (Yazılar-Belgeler), s: 165, M. Şehmus Güzel, Sosyalist Yayınlar

1 Mayıs 1922
İmalat-1 Harbiye İşçileri

Lev Troçki, Dökümhaneden Gözaltı Kampına Çevrilmiş Amherst'te Unutulmaz Bir Ay Yaşattı

Bu yazı Şubat 1917 Devrimi'nden sonra Rusya'ya dönmeye çalışırken bir süre Kanada Amherst'te gözaltında tutulan Troçki'nin bu kamptaki deneyimleri üzerine araştırma yapan Silver Donald Cameron'un çalışmalarına dayanan ve Herald News'te 2 Ocak 2015 tarihinde yayınlanan yazının çevirisidir. (Çeviri: Merve Eşdur, Yazının İngilizce aslı: <http://thechronicleherald.ca/novascotia/1260632-leon-trotsky-forged-notable-month-at-amherst-foundry-turned-internment-camp>)

3 Nisan 1917'de Halifax limanında 11 yaşında bir çocuk, bir bahriyeliyi yumrukladı. Babası gururlanmıştı. “Tekrar vurayım mı baba?” diye sordu babası Leon Troçki'ye. Babası, onu ve bütün aileyi, sosyalist devrimine liderlik edilmesine yardım etmeyi amaçladıkları Rusya'ya götürmesi gereken bir yolcu gemisinden sürülüyordu. Troçki, Rusya yerine kendini Amherst savaş kampının tutsağı olarak buluvermişti. Ve tarihsel bir ironi olarak, okyanus aşırı Nova Scotia (Yeni İskoçya) sanayi şehri, istemsizce, fikirleriyle 20.

yüzyılı belirleyecek olan bir adamın zihnini şekillendirmekte ufak da olsa bir rol üstlenecekti.

Troçki, anılarında Amherst'e ayırdığı bölümde şöyle yazar: “Orada olduğum bütün bir ay, sürekli devam eden kitlesel bir miting gibiydi... Daimi grup toplantılarımız vardı. Arkadaşlığımız (o ve diğer tutsaklar arasındaki) gün geçtikçe derinleşiyordu.”

Birinci Dünya Savaşının patlak vermesinden sonra, Kanada Araba ve Döküm Şirketi'nin fabrikalarının devasa binaları gözaltı

kamplarına çevrilmişti. Geneli Alman 852 mahkumun çoğu, Sovyet stilinin kurulması için bir deneyim haline geldi.

Cape Breton yazarı Silver Donald Cameron, Troçki'nin Amherst'teki günleri hakkında geniş çapta bir araştırma yapmış, geçtiğimiz günlerde Amherst Tiyatroları tarafından sergilenen Tantramar Peygamberi oyununda, Canadian Geographic'teki makalesinde ve CBC'de yayınlanan bir radyo oyununda bu deneyime bolca yer vermiştir.

“O zamanlarda Komünist Parti yandaşlarının

neler hissettiğini görmek isterdim” demişti Cameron. “Birinci Dünya Savaşı, herkes tarafından eski düzenin son savaşı olarak görülüyordu, insanlar düzenin sonunu getireceklerdi. Troçki, bunu açıkça söyleyen elçiydi.”

Troçki’nin öngördüğü bu yeni cesur dünya, hem elçi hem de devrim için, acımasız bir gerçeklikte son bulacaktı.

Amherst kampında Troçki’nin ilk işi, mahkumları üretken olmadıkları için azarlamak olmuştu, arkadaş edinmenin ona has yöntemlerinden biri olsa gerek. Mahkumları kampı temizlemek için organize etti, uluslararası politika konusunda dersler verdi ve hazır İngilizce konuşulan bir ülkedeyken İngilizce öğrenmeleri için cesaretlendirdi. Kampın koşullarına karşı çıkmak için bir tutsaklar grevi örgütledi ve kamp komutanı Arthur Henry Morris’in gözüne iyice batmaya başladı.

Cameron tarafından ortaya çıkarılan kayıtlarda bir gardiyan: “Size baktığında sizi hipnotize eder gibi bir hali vardı” diye anlatır Troçki’yi: “Bize bolca sıkıntı çıkardı, biraz daha kalsaydı bütün Alman tutsaklar komünist olacaktı.” Bu yüzden eski kafalı bir İngiliz memur ve Boer Savaşı’nın eski kurtlarından biri olan Morris, tek kişilik hücre cezasının bir şekli olarak, Troçki’yi dökümhanenin eski yüksek fırınlarından birine hapsetti. Artık örgütlenmiş olan tutsaklar, 530 imzalı bir dilekçeyle liderlerinin geri çıkarılmasını talep ederek tepki gösterdiler.

Bu arada, Amherst’ten çok uzakta dünya değişiyordu.

Rusya’nın yeni hükümet, Troçki’nin serbest bırakılmasını istedi ve Troçki serbest bırakıldı. Bu Morris için hem acı hem huzur vericiydi. “İngiliz sömürgecisi karakteriyle Morris bize bir Danimarka botuyla Rusya’ya gittiğimizi söylemişti. Mor yüzü kasılarak seğiriyordu.” diye yazar anılarında Troçki.

Rusya’da, Troçki Rusya’nın savaştan çekildiğini gören Almanya’yla yürütülecek olan müzakereleri yönetecekti. Ayrıca Kızıl Ordu’nun komutasına gelecekti.

Ama dünya değişmeye devam etti ve Troçki, Sovyetler Birliği’nin yeni lideri olarak Lenin’in yerine geçen Joseph Stalin tarafından sürdürüldü. “Sanırım Troçki gibi insanların toplumu daha iyi, eşit ve daha saygıdeğer biçimde organize etmenin imkanları görme eğilimleri var.” der Cameron ve devam eder “Bu tip insanlar, diğer insanların da dünyayı

aynı şekilde gördüğünü düşünürler ve bazı insanların karakterini belirleyen içlerindeki açgözlülüğü, insafsızlığı, güç açlığını fark edemezler.”

Sözün kısası, Troçki’nin devrimi Amherst’te yürümüşü, ama dünya skalasında yürütülemedi.

Hataları her neyse ona pahalıya patladı. İngiliz bahriyeliyi yumruklayan oğlu, Stalin’in emirleri doğrultusunda düzenlenen bir suikastle katledildi. Diğer oğlu, Stalin’in Bolşeviklere karşı başlattığı “büyük temizlikte” 21 Ağustos 1940’ta idam edildi. Troçki’nin kendisi, bir KGB ajanı tarafından 1940’ta Meksika’da bir buz kıracağıyla öldürüldü.

Cameron, “Bana göre Troçki, trajik ve kusurlu fakat olağanüstü bir insandı.” demektedir.

OKU OKUT ABONE OL

15'LERİN YOLUNDA CİHAN KOMÜNİZMİ DAVAMIZ SÜRÜYOR!

Demet KOCA

Kazıdık on beşlerin ismini,

Kanlı kızıl bir mermere!...

Bir çelik aynadır gözlerimiz,

On beşlerin resmini görmek isteyenlere!...

Türkiye’de Bolşevik geleneğin ilk adımlarını atan Mustafa Suphi ve 14 yoldaşı, 28 Ocak 1921’de Trabzon’dan Sovyetler’e geri dönmek üzere yola çıkmışken öldürüldüler.

Katledildiklerinde 21. yüzyılı sarsacak bir geleneğin neferleri olarak cihan komünizmini gerçekleştirmek adına Anadolu topraklarına gelmişlerdi.

Mustafa Suphi 1883 yılında Giresun’da doğdu. Babasının memuriyeti sebebiyle farklı yerlerde yaşayan Suphi, ilköğretim ve lise hayatını Kudüs, Şam ve Erzurum’da tamamladı. İstanbul Hukuk Mektebi’nde 1906 yılında biten üniversite hayatı Paris Siyasi İlimler Okulu’nda 1910 yılına kadar devam etti.

Mustafa Suphi’nin Paris’te yaşadığı dönemler Suphi’yi sosyalist düşüncelerle tanıştıran dönemlerdi. Paris’ten dönen Mustafa Suphi, İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne yakınlaştı. Bu yakınlık kısa sürdü ve 1912 yılında İttihat ve Terakki Cemiyeti’nden ayrılmasının ardından Milli Meşrutiyet Fırkasına katıldı ve fırkanın gazetesi İfham’da yazmaya başladı.

İttihat ve Terakki’nin 1913’de yaptığı Bab-ı Ali Baskını’nın ardından yönetime el koymaya başlaması ve otoriterleşmesiyle birlikte muhalif kesimler üzerine büyük baskılar yürütüldü.

Mustafa Suphi’ de onlardan biriydi.

İfham gazetesinde yazdığı bir yazı Mahmut Şevket Paşa’nın öldürülmesiyle bağdaştırıldı ve Sinop’a sürgün edildi. Sinop’taki 7-8 arkadaşıyla birlikte bir tekneye atlayarak Kırım’a kaçtılar.

Mustafa Suphi’nin Çarlık Rusya’sına kaçışı ileriki dönemlerde hayatında önemli bir dönüm noktası olacaktır. Osmanlı’ya karşı savaşan ülkeler arasında olan Çarlık Rusya Türkleri sürgün etmektedir. Mustafa Suphi de onlardan biri oldu. Kaluga şehrine sürülen Suphi bu dönem de Bolşevizmden etkilendi.

Birinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrası arasında Mustafa Suphi’nin fikirleri oldukça farklılık gösterir. Ekim Devrimi’yle birlikte Suphi, ateşli bir enternasyonalist devrimci olmuştur.

Bolşevizmi pratiğe döken Suphi, devrimden sonra Doğu halklarını Bolşevizm saflarına katmak için arkadaşlarıyla Moskova’da Yeni Dünya gazetesini çıkarır. Asıl amacı ise mücadeleyi Anadolu’ya taşımaktır. Çarlık Rusya’sına yaşayan Türk ve Müslümanları devrimin ardından başlayan iç savaşta Kızıl Ordu saflarına katmak için Sultan Galiyev ile birlikte mücadele etmiştir.

Mustafa Suphi cihan komünizmi anlayışıyla 1917 Ekim Devrimi sonrası 25 Şubat 1918’de Moskova’da Birinci Türk Sol Sosyalistleri Kongresi ve Kasım 1918’de Birinci Müslüman Komünistler Kongresi’ne ön ayak oldu ve mücadeleyi yükseltti. Üçüncü Enternasyonal’in kararıyla Bakü’de gerçekleştiren Doğu Halkları Kongresinde aktif rol alan Suphi ve yoldaşları bu kongreden kısa bir süre sonra 10 Eylül 1920’de Türkiye Komünist Fırkası’nı kuracaktı. 15 bölgeden gelen 75 delegeyle yapılan kongre ile kurulan TKP, Anadolu topraklarında Bolşevizmin ilk köklerini salacaktı.

Lenin ve Mustafa Kemal arasındaki görüşmelerden sonra geldiği Türkiye’de çeşitli provakasyonlarla katledilmeye çalışılan Suphi ve yoldaşları Trabzon’dan gemiyle Sovyetler’e giderken öldürüldüler. Bu katliam yıllardır unutulmadı ve onun anısına mücadele edenler hiç bitmedi. Onların haklı davaları bir adım geriye gidilmeksizin devam etmektedir. 15 yoldaşımızdan bu topraklarda cihan komünizmi bayrağını dalgalandırma sevdasını devraldık.

“İrkımız insanlık, yurdumuz tüm dünyadır.”